

Parkplan



Tensta

februari 2012



SPÅNGA TENSTA STADSDELSFÖRVALTNING

www.stockholm.se

PARKPLAN TENSTA HAR UTARBETATS AV:

Trafikkontoret, Stockholms stad

Henri Dehaim, landskapsarkitekt

Spånga-Tensta stadsdelsförvaltning

Maggan Cervinger, parkingenjör

Grontmij AB

Tora Bärnarp, landskapsarkitekt/uppdraagsansvarig

Martin Palmlund, landskapsarkitekt

Johanna Dehlin, landskapsarkitekt

Anders Falk, landskapsarkitekt

Foton är tagna av någon av ovanstående personer, där inget annat anges.

INNEHÅLL

INLEDNING	INLEDNING	sidan	4	VÄRDEN OCH TILLGÅNGSANALYS	sidan	20	
	Bakgrund		4		Ekologiska värden		20
	Syfte		5		Kulturhistoriska värden		22
	Mål		5		Sociala värden och tillgångsanalys		26
	Upplägg		5				
	Arbetsmetod		5				
	Planeringsunderlag		6				
						TRÄD	
DEL I				SKÖTSEL		36	
				Nuvarande skötsel		36	
	INTRODUKTION		9	Nuvarande status		36	
				Parkdatabas		36	
				Prioriteringar och möjliga skötselförändringar		37	
	HISTORIA		10			37	
				ÅTGÄRDSFÖRSLAG OCH PRIORITERINGAR		38	
	FÖRUTSÄTTNINGAR		11	Allmänna åtgärder		38	
	Bebyggelsestruktur		11	Platsspecifika åtgärder		39	
	Barriärer och buller		12				
	Landformer och topografi		12				
	Grönstruktur		13	ORDLISTA		46	
				REFERENSER		47	
	PÅGÅENDE OCH PLANERADE PROJEKT		14				
	DEL 2	KARAKTÄRER		16	OBJEKTSINDELNING		
Kvarterspark med lek/parkkvarter			16	PARKER OCH TORG			
Parkorg			17	NATUROMRÅDEN			
Landskapspark			17	PARKSTRÅK			
Naturområde			17	VÄGOMRÅDEN			
Naturkvarter			17				
Parkstråk			18				

INLEDNING

BAKGRUND

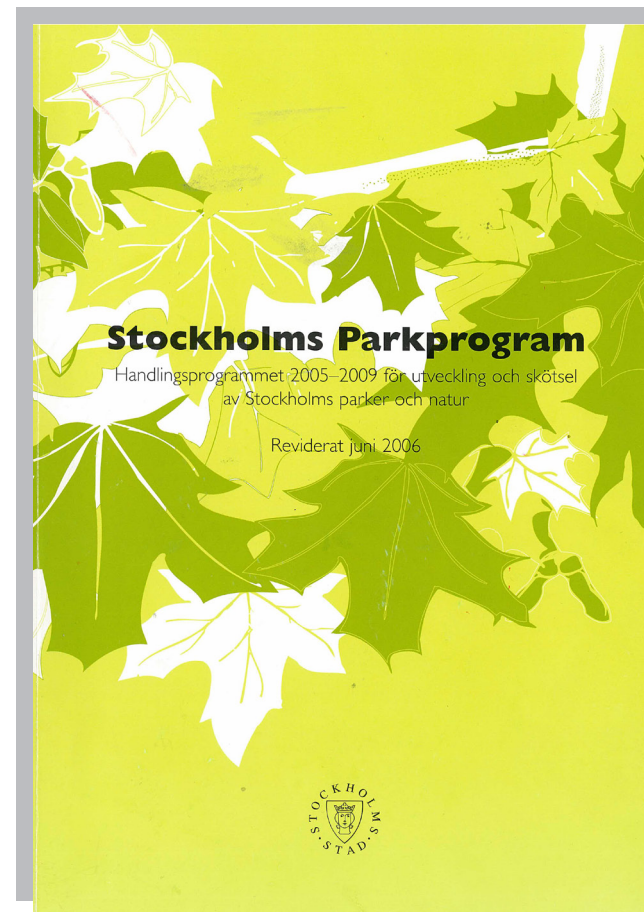
Stadens parker och naturområden kan förhöja livskvaliteten i vår närmiljö. Stadsgrönskan ger platser för såväl promenader, ro och avkoppling som för idrottsutövning och lek. De gröna rummen bidrar dessutom till en bättre stadsluft och utgör viktiga mötesplatser för stadens invånare. Staden utvecklas kontinuerligt och nya krav på stadens gröna rum uppstår.

För att säkerställa en god parktillgång samt optimera värden och investeringar i stadens park- och naturmark har Stockholms stad arbetat fram ett övergripande parkprogram. Syftet är att ”skapa en samsyn om vad som är väsentligt för stadens park- och naturmark och hur den bör hanteras”. (Stockholms Parkprogram, s. 6) Parkprogrammet antogs av kommunfullmäktige 2006.

Enligt parkprogrammet ska en *parkplan* för varje enskilt stadsdelsområde tas fram. Parkplanen ska fungera som ett instrument för att skapa och bevara attraktiva och välskötta parker för boende och besökare. I parkplanen beskrivs stadsdelens grönstruktur, dess historia, karaktärer, värden och andra viktiga förutsättningar. Här formuleras mål för framtida utveckling och skötselprioriteringar.

Stockholms parkprogram anger tre övergripande mål för arbetet med stadens park- och naturmark:

- **God parktillgång**
för ett rikt utbud av värdetäta grönområden.
- **Hållbar parkmiljö**
med historisk kontinuitet
- **Rik park- och landskapskultur**
för sund, livskraftig miljö och biologisk mångfald.



SYFTE

Parkplanen upprättas utifrån mål, råd och riktlinjer i *Stockholms parkprogram*. Syftet med parkplanen är att:

- Kartlägga behov av investeringsåtgärder och skötselinsatser för att utveckla och bevara attraktiva och välskötta parker och friytor för stadsdelens boende och besökare.
- Vara underlag för det årliga budgetarbetet gällande investering och skötsel.
- Vara underlag för hanteringen av parkmark vid kommunens fysiska planering.

Riktlinjer för skötsel och utveckling av parker och friytor tas fram, med syfte att optimera värden och investeringar i stadsdelens park- och naturmark.

OMFATTNING

Parkplanen omfattar den mark som är parkmark enligt gällande detaljplaner. Planen omfattar även gröna ytor på gatumark. I planen ingår däremot *inte* kvartersmark, skolgårdar, kyrkogårdar och idrottsplatser.

Parkplanens planeringshorisont är cirka tio år. Planen ska vara ett levande dokument som bör uppdateras varje år i samband med budgetarbetet. Beskrivningarna av enskilda platser i del 2 bör uppdateras efter varje genomförd åtgärd.

Parkplan Tensta innefattar stadsdelsområdena Tensta och Hjulsta. Övriga områden inom Spånga-Tensta Stadsdelsförvaltning, Solhem, Sundby, Flysta, Solhöjden och Bromsten, behandlas i en separat parkplan.

MÅL

Parkplanen ska ligga till grund för att nå följande mål:

- Boende i Tensta ska ha tillgång till en stadsdelspark eller en kvarterspark i sin närmiljö.
- Parker och naturområden i Tensta ska vara väl definierade platser med en tydlig identitet.
- Områden med ekologiska värden i Tensta ska bevaras, skyddas och utvecklas för att gynna den biologiska mångfalden.
- Parker och naturområden i Tensta ska erbjuda pedagogiska kvaliteter för närliggande skolor och förskolor.
- Kultuhistoriskt värdefulla miljöer och områden i Tensta ska bevaras, skyddas och utvecklas.

UPPLÄGG

Planen är uppdelad i två delar:

Del 1 beskriver grönstrukturens karaktär, historik, värden och förutsättningar. Förslag till åtgärder och prioriteringar för framtida skötsel och utveckling av stadsdelens grönytor presenteras.

Del 2 beskriver stadsdelens parker och naturområden plats för plats, med mål och åtgärdsförslag för framtida utveckling.

ARBETSMETOD

- Samtliga parker och friytor på parkmark samt gröna ytor på gatumark i Tensta har inventerats. Behov av förändring och förnyelse har kartlagts.
- Ekologiska, kulturella och sociala värden har kartlagts och analyserats, utifrån riktlinjer i Stockholms Parkprogram.
- Värden och tillgångsanalyser har vägts samman med övriga förutsättningar.
- Åtgärdsförslag har tagits fram för samtliga platser.
- Investerings- och underhållsåtgärder har sammanställts och prioriterats.
- Allmänhetens synpunkter och önskemål har beaktats. Förutom ett formellt samråd, har möten med referensgrupper ägt rum under arbetets gång.

PLANERINGSUNDERLAG

I arbetet med Parkplan Tensta har följande dokument utgjort underlag. Vid förändringar och fortsatt arbete med Tenstas parker bör likvärdigt planeringsunderlag beaktas.

Stockholms Parkprogram, 2006

Enligt parkprogrammet ska en parkplan tas fram för varje stadsdelsområde. Planen ska beskriva parkernas historia, karaktär, värden och andra förutsättningar.

Stockholms grönkarta och sociotopkarta

Kartorna redovisar stadsdelsområdenas ekologiska, sociala och kulturella värden, viktiga landformer och områdenas tillgång till friytor.

Översiktsplan för Stockholm, 2010

Järvafältet utvecklas enligt Vision Järva 2030. Ambitionen är att stärka sambanden mellan och inom norra och södra delarna av Järva. Några av insatserna är att delvis koppla ihop gatunät, att satsa på centrala stråk och utveckla ny bebyggelse för att stärka stadsdelarnas identitet.

Kulturresevatet för Järva friområde har bland annat som syfte att bevara natur- och kulturlandskapet och utveckla området till ett aktivitetsfält. Den regionala grönkilen, i form av Hansta naturreservat och Igelbäckens kulturresevat, bör tillvaratas och utnyttjas som en kvalitet i utvecklingsarbetet.

Även sambanden mellan Tensta, Rinkeby och Spånga bör enligt översiktsplanen utvecklas för att stadsdelarna ska knytas samman på ett bättre

sätt och för att kopplingen mellan pendeltåg och tunnelbanesystemet ska förbättras.

Stockholms miljöprogram, 2007

I programmet framgår att särskilt värdefulla mark- och vattenområden ska bevaras, att stadsbyggandet ska vara långsiktigt hållbart, att Stockholmare ska ha god tillgång till variationsrika mark- och vattenområden, att den biologiska mångfalden ska värnas samt att den ekologiska statusen i sjöar och vattendrag ska förbättras.

Nationella miljömål

Enligt regeringens nationella miljömål ska kulturhistoriska och estetiska värden tas till vara och förstärkas samt den biologiska mångfalden öka.

Barnkonventionen

Barnkonventionen slår fast att barnens bästa ska komma i första rummet och att deras rätt till lek, vila och fritid ska tillgodoses. Barn och ungdomar ska vara delaktiga i förändringen av parkmarken.

Tillgänglighet, 2008

I ”Stockholm en stad för alla – Riktlinjer för att skapa en tillgänglig och användbar utemiljö” finns stadens riktlinjer för hur utomhusmiljön ska utformas.

Lagstiftning som gäller tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning till allmänna platser finns i Boverkets författningssamling.

Kultur i ögonhöjd, 2009

Detta dokument för barn- och ungdomskultur riktar sig till nämnder och bolag i Stockholms Stad som arbetar med barn och ungdomars aktiviteter och fysiska miljö. Dokumentets ledord är delaktighet och inflytande och avsikten med planen är att göra hela stadens arbete med kultur för unga mer strategiskt.



Parkplan Tensta

Del 1

Förutsättningar,
värdeanalys och
åtgärdsförslag

Del 2

Plats för plats -
inventering, analys
och åtgärdsförslag

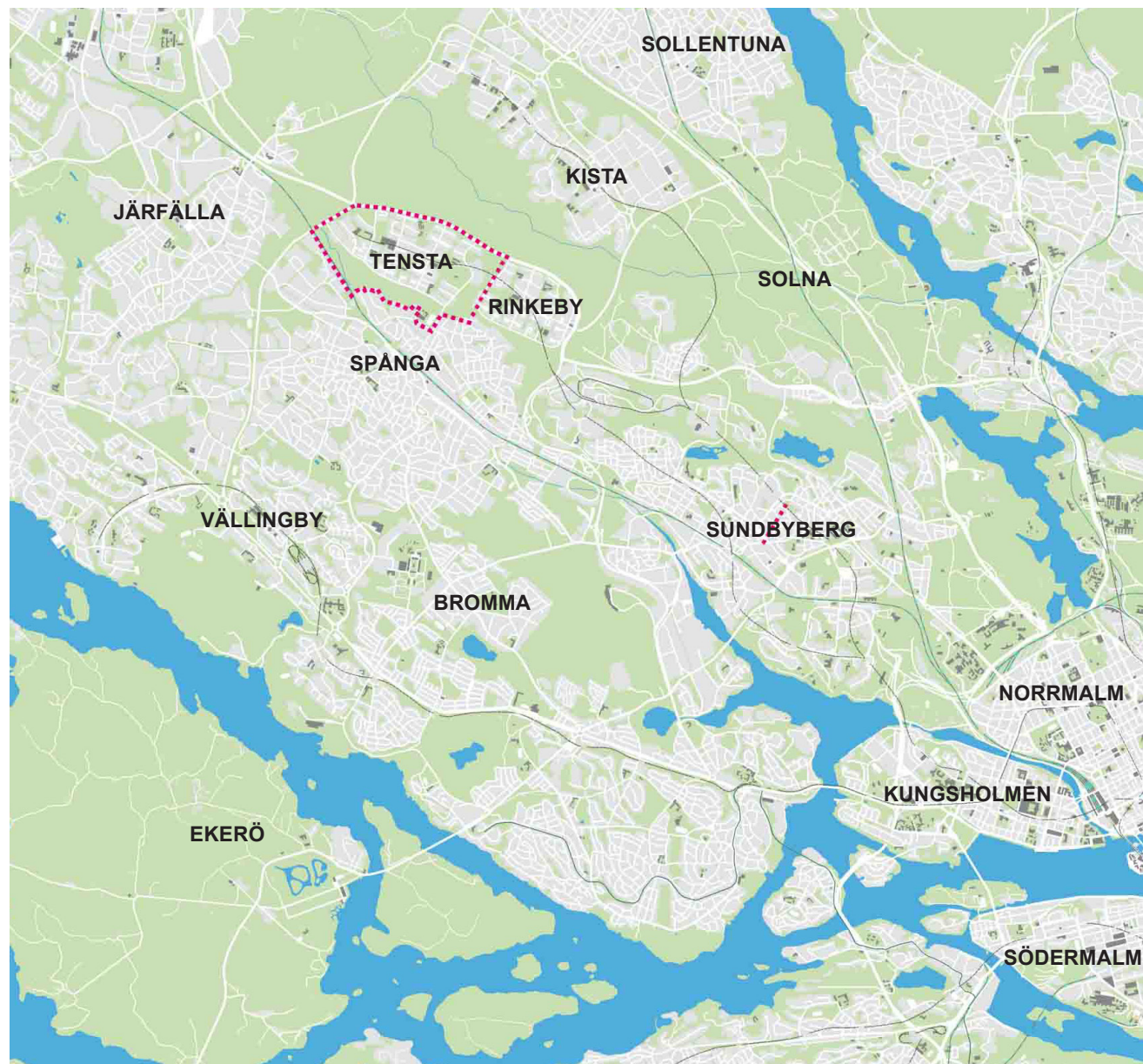
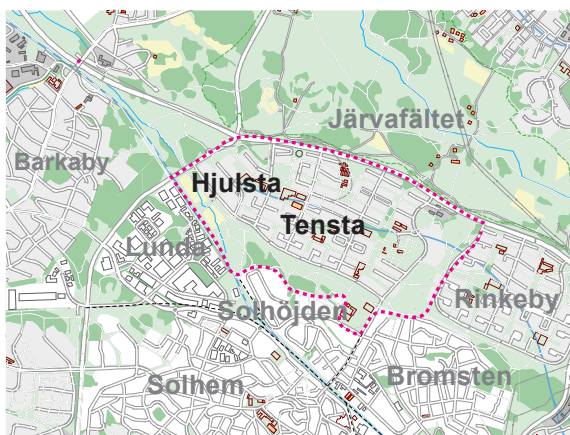


INTRODUKTION

Tensta är beläget i nordvästra Stockholm, ca tjugo minuter med tunnelbana från Stockholms central. Stadsdelsområdet Spånga-Tensta har idag sammantaget ca 36.000 invånare varav ungefär hälften bor i de områden som innefattas i denna parkplan; Tensta och Hjulsta.

Stadsdelen gränsar till Järvafältet i norr och Rinkeby i öster. I väster och söder gränsar Tensta till Spångastadsdelarna Lunda, Solhem och Bromsten. Gränsen här emellan utgörs av en flack och öppen dalgång som utgör ett attraktivt park- och aktivitetsområde.

Tensta byggdes i slutet av 60-talet och början av 70-talet, under miljonprogrammet. Resultatet blev ett storskaligt bostadsområde med goda grundkvaliteter men med stor likformighet.



HISTORIA

Området som utgör stadsdelen Tensta var före 1960- talet ett mycket välbevarat och ålderdomligt kulturlandskap med åkrar, skogspartier, gårdar och torp. Trakten har en lång historia och enstaka fornlämningar och fynd från bronsåldern, bl a skålgropar och gravrösen, antyder att platsen kan ha börjat bebyggas redan då. (Läs mer om fornlämningar under Kulturhistoriska värden s. 22) . Byn Tensta är första gången omnämnd 1539 då den bestod av två gårdar, båda ägda av Spånga kyrka. Bytomten, som ännu 1967 rymde gården Stora Tensta, hade dock troligen brukats sedan förhistorisk tid.

Järvafältet köptes av staten 1905 för att användas som övningsområde för militären. Delar av Järvafältet införlivades med Stockholm 1949. På 60-talet köptes resterande områden Tensta började uppföras i samband med miljonprogrammet. Det första spadtaget togs 1966 och huvuddelen av bebyggelsen uppfördes 1971. Tensta centrum invigdes 1970 och fem år senare kunde tunnelbanan tas i bruk.

I den så kallade "Järvabomben" hade bostäder för 160 000 människor utlovats på Järvafältet inom åtta år. En stor idétävling utlystes om utformningen och några av de prisbelönta förslagen låg till grund för den generalplan för Tensta-Rinkeby som antogs 1965. Planen skulle vara ett exempel på ett "nytt stadsbyggande" där framförallt en ökad stadsmässighet eftersträvades: "En bostadsmiljö som lägger något av stenstadens identitet, koncentration och ordning till ytterstadens grönska, rymlighet och frihet från störningar, en stadsmiljö med trygga och



Gården Vadet vid Bällstaån. På platsen ligger idag Hjulsta koloniområde. (Källa: Stockholms stadsmuseum, fotograf okänd.)

bekväma gågator och slutna rum."

De nya stadsdelar som uppfördes under 1960-och 70-talen planerades med likartade grundinslag. Planeringen styrdes på många sätt av nya rationella produktionsmetoder, som tvingade fram större skala och likformighet. Byggplatserna ordnades så att ett effektivt monteringsarbete av prefabricerade byggelement blev möjligt. Detta betydde stora markomvandlingar för att skapa plats för husgrunder och arbetsmaskiner. 1940- och 1950- talens anpassning av bebyggelsen till landskapet byttes ofta till en anpassning av terrängen till byggplatsen.

Stadsplanen för Tensta anpassades dock i viss mån till topografin. Öar av naturmark lämnades också insprängd i bebyggelsen. Under den planeringsepok

då Tensta och Hjulsta tillkom satsades även resurser på större parkstråk och stora grönområden, som till exempel Järvafältets grönområde. Dessa utformades med koloniområden, lek- och sportfält, motionsspår, idrottsplatser och promenadvägar för naturupplevelser och ro.

Utbyggnaden av service skedde successivt. Tensta gymnasium och Tensta träff stod klara 1984. Tensta centrum glasades in och Enbacksskolan och Tensta Konsthall färdigställdes under 1990-talet. I samband med 2006 års boutställning förtätades stadsdelen med såväl radhus som flerbostadshus och verksamhetslokaler.



Tensta byggs, februari 1969. (Foto Stockholms stadsmuseum, Jonas Ferenius.)

FÖRUTSÄTTNINGAR

BEBYGGELSESTRUKTUR

Av Tenstas äldre bebyggelse återstår i huvudsak endast mindre delar kring Spånga kyrka. Resten fick ge plats för de tätt bebyggda bostadskvarter som uppfördes under 60- och 70-talet. Området är utformat som en bandstad med ett trafikseparerat gatunät.

Bebyggelsen är grupperad i tre parallella bälten; högre bostadshus som en skyddande mur mot motorvägen och det öppna landskapet i norr, ett bälte med centrumfunktioner och gemensamma anläggningar i en mellanzon samt lägre bostadsbebyggelse i ett bälte mot dalgången i söder. Denna övergripande princip innebär en viss anpassning av bebyggelsen till befintlig topografi trots att terrängen ofta underordnades bebyggelsen inom kvarteren. Grupperingen är tänkt att förstärka landskapets huvudlinjer och låta stadsdelen vända sig mot solen i söder.

Stadsdelens bebyggelsefront mot norr är strikt utformad med parallellställda skivhus. Den är skild från park och grönska av matargator och parkeringsanläggningar. Husen är byggda på utfyllda terrasser och möter ofta terrängen med planterade slänter, bergskärningar och stödmurar. Den storskaliga bebyggelsen i norr är högre än trädtoppshöjden och ger upphov till en silhuett som ofta domineras av de horisontella linjerna från de stora platta taken. Hjulsta ligger på den högsta höjdpunkten och är bebyggt med höga skivhus och loftgångshus. Både nordvästra och nordöstra Tensta är också högt belägna.



Bebyggelsen är grupperad i tre parallella bälten; högre bostadshus mot motorvägen, ett bälte med centrumfunktioner och gemensamma anläggningar i en mellanzon samt lägre bebyggelse i ett bälte mot dalgången i söder.

Det pågår en förtätning i Tensta som hade sin början i bostadsutställningen Tensta Bo06. Hjulsta backar har kompletterats med radhus och flerfamiljshus och även i Kvarteret Järinge har ett radhusområde byggts. I samband med utställningen började också

bostadshusen utmed Tensta allé byggas ut med fler lägenheter och delvis med restauranger och lokaler i gatuplan.

BARRIÄRER OCH BULLER

E18 och Bergslagsvägen är hårt trafikerade vägar som utgör tydliga barriärer mot omgivande områden. Bullret från de större vägarna är ett påtagligt inslag i delar av stadsdelen. Vistelsevärdet i de naturområden som gränsar till vägmiljöerna minskar på grund av vägbullret. En ombyggnad av E18, sträckan Hjulsta-Kista pågår för närvarande. *(Se även pågående och planerande projekt s. 14)*



Bågformade gångbroar över Hagstråket, ett exempel på områdets långt drivna trafikseparering.



Bebyggelsen gränsar till öppna dalstråk i öster och söder.

LANDFORMER OCH TOPOGRAFI

I Tensta återfinns ett typiskt Stockholmslandskap. Landskapstypen innehåller högt belägna och barrskogsklädda bergspartier med ursprunglig vegetation, norrvända sluttningar med gran, tall och björk, södervända sluttningar och öppna sprickdalar som tidigare varit jordbruksbygd. Bebyggelsen sluttar ner mot öppna dalstråk i öster och söder. I norr gränsar stadsdelen till Järvafältets kulturlandskap.

Nivåskillnaderna är stora och växlar från höjdrygg till dal.

Möjlighet till utblick mot omgivande landskap ges både från Hjulsta och Tensta. Från vattentornet syns hela Järvafältet. Hjulsta backars möte med Tenstadalen bjuder på fina utblickar över dalstråket.

GRÖNSTRUKTUR

Tensta omgärdas av grönområden. Järva friluftsområde i norr ingår i Järvakilen som är den av Stockholms gröna kilar som fortsätter till nationalstadsparken. Området kan nås via flera passager under E18. Spångadalen och Tenstadalen i söder och öster utgör med sina stora öppna ytor och långa siktlinjer en annan viktig resurs för rekreation.

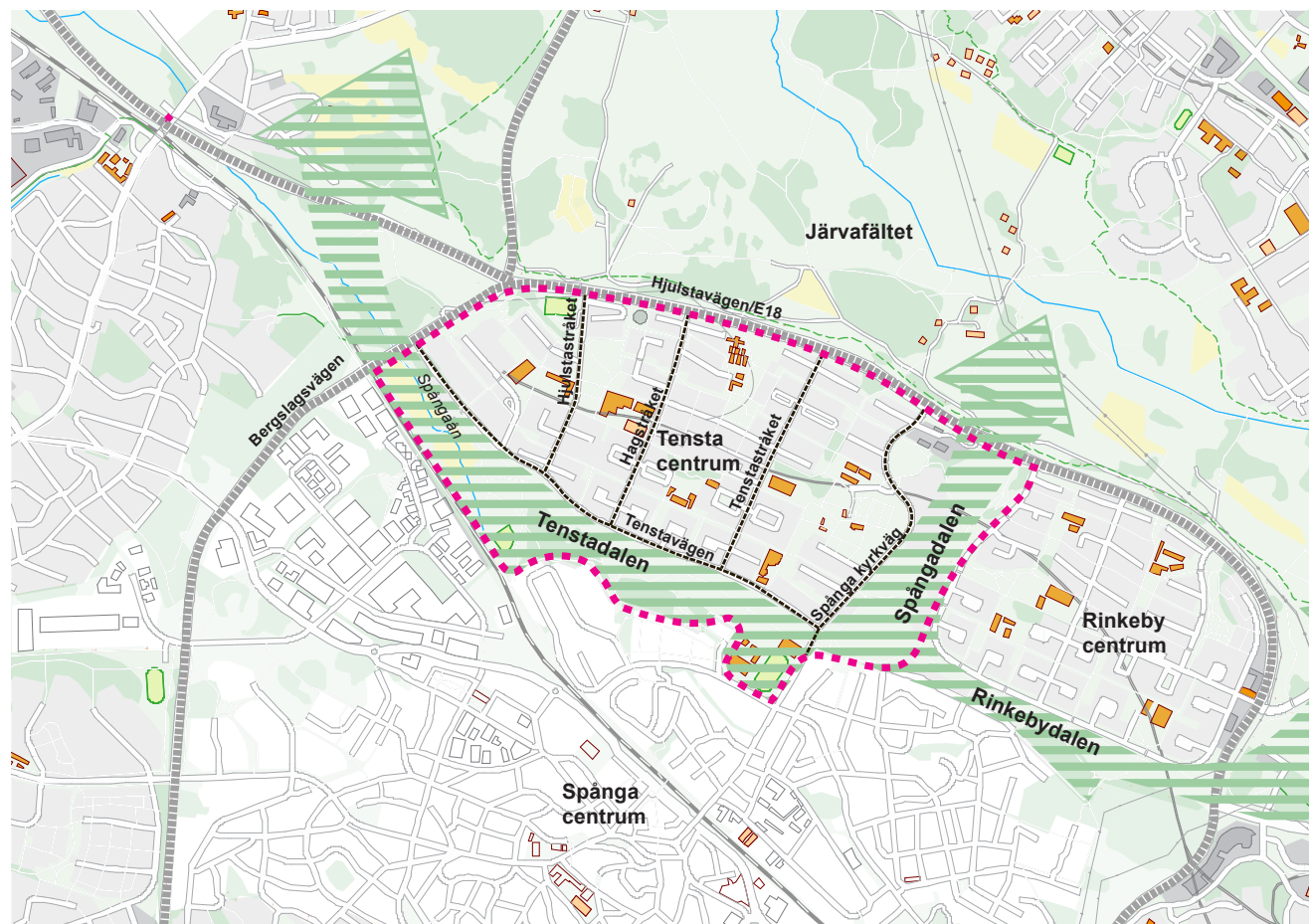
Kvartersparker som Spånga by, Erikslundsparken och Nydalsparken ligger insprängda i bebyggelsen och är stora tillgångar för stadsdelen. De innehåller bland annat variationsrika lekplatser, gräsytor, planteringar, ytor för bollsporter och sittplatser.

Rester av den befintliga skogsmark som fanns på platsen innan stadsdelen byggdes återfinns på flera ställen. Gullingeparken, Hildingehöjden, Kämpingskogen och Enbacksparken är exempel på öar av sparad naturmark inom stadsdelen. Hjulstaskogen avgränsar stadsdelen mot större omgivande vägområden.

I stadsdelen finns också gott om gröna stråk i anslutning till bebyggelsen. Dessa består främst av raka gångstråk kantade av klippt gräs, trädrader och buskar. I korsningar mellan stråken förekommer ibland små parkkvarter med träd, gräsytor och sittplatser.

Spångaån rinner genom Hjulsta koloniområde i Tenstadalen och bildar Hjulsta vattenpark. I övrigt saknar stadsdelen tillgång till naturligt öppet vatten.

- - - - - Parkplanens område
- ||||| Viktiga gröna samband
- - - - - Större vägar
- - - - - Huvudgator



Orienteringskarta

PÅGÅENDE OCH PLANERADE PROJEKT

E 18 HJULSTA-KISTA

Ombyggnaden av E18 Hjulsta-Kista startade 2009 och beräknas pågå i cirka sex år. Vägen är hårt trafikerad och utgör en barriär mellan bostadsområdena och Järvafältet.

När ombyggnaden är klar kommer sträckan att ha två körfält i varje riktning och en lokalgata mellan Hjulsta och Rinkeby som separerar lokal trafik från genomfartstrafik. Gång- och cykelpassagerna mellan bostadsområdena och Järvafältet kommer att bli bredare och ljusare än tidigare. Vid Elinsborgskolan och Spångadalen förbättras passagerna ytterligare då den ombyggda vägen kommer att gå på långa broar och passagen till fältet blir öppen och bred. Vid Hjulsta vattentorn kommer vägen och lokalgatan

ledas i en ca 300 meter lång tunnel. Planering för bostadsbebyggelse vid överdäckningen pågår.

För att minska risken för olyckor och få trafiken att flyta smidigare kommer planskilda korsningar och trafikplatser att ersätta de nuvarande korsningarna och trafikljusen. Bullerskydd kommer att byggas utmed stora delar av sträckan, både ut mot Järvafältet och in mot bostäderna. Allt regn- och smältvatten från vägen kommer efter ombyggnaden att renas innan det leds vidare ut i olika vattendrag.

*Perspektiv som visar E18:s passage över Spångadalen, vy från Järvafältet.
Illustration: Kristoff Laufersweiler, SWECO Architects*



FÖRBIFART STOCKHOLM OCH STOCKHOLSPORTEN

Förbifart Stockholm planeras bli en ny vägförbindelse mellan E4/E20 vid Kungens kurva i Söder till E4 Häggvik i norr. Den största delen av vägsträckan planeras gå i tunnel. Syftet är bl a att möjliggöra färd mellan Stockholms södra och norra länsdelar utan att belasta de centrala delarna.

Hjulsta berörs av projektet. Förbifart Stockholm passerar i tunnel under Lunda för att sedan gå upp i en landbro över Mälarbanan och Spångaån innan mötet med E18. Projektet, med arbetsnamnet Stockholmsporten, blir den mest omfattande trafikplatsen i Stockholm. Med hänsyn till Järvafältets stora betydelse som grönområde, de boende i området samt den planerade begravningsplatsen på Järvafältet är det av största betydelse att minimera trafikplatsens omgivningspåverkan.

Stockholms stad och Trafikverket arrangerade en inbjuden tävling, avgjord våren 2011, om gestaltningen av landskapet kring Stockholmsporten. Ytterligare arbete krävs innan förslaget kan ta fastare form som ett projekt.

NY BEGRAVNINGSPLATS VID JÄRVA

En ny begravningsplats planeras intill Hjulstakorset och Granholmstoppen i sydvästra hörnet av Järvafältet. Visionen är att det ska bli en nordlig motsvarighet till Skogskyrkogården i söderort. Begravningsplatsen planeras utanför parkplansområdet men kommer att påverka detta indirekt. Då stadsdelens båda tunnelbanestationer

blir de som kommer ligga närmast kommer gångförbindelserna till begravningsplatsen ske via vissa av stadsdelens gångstråk.

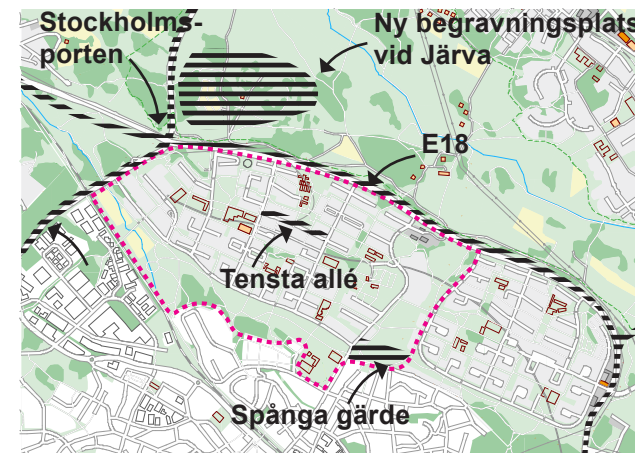
Ambitionen är att begravningsplatsen ska tillföra området höga arkitektoniska och konstnärliga värden och att den därmed också kan bidra till identitet och samhörighet för de boende vid Järvafältet. Platsen har idag stora kultur- och naturvärden och ambitionen är att begravningsplatsen ska förstärka och utveckla dessa värden.

TENSTA ALLÉ

Bostadshusen i kvarteren Skäringe, Toftinge och Vämlinge byggs till med nya huskroppar ut mot Tensta allé, delvis med restauranger och lokaler i gatuplan. Samtidigt pågår en upprustning av gatan med nya gångbanor, träd och bättre belysning.

SPÅNGA GÄRDE, FÖRBINDESEVÄG MELLAN RINKEBY OCH TENSTA

Förslag finns på hur en cirka 500 meter lång förbindelseväg skulle kunna utformas mellan Tensta och Rinkeby. Det finns också förslag om kompletterande bebyggelse utmed vägen. Programarbete planeras att påbörjas 2012 och detaljplanearbete 2013. Byggstart av vägen kan då ske tidigast 2015.



Planerade upprustnings- och exploateringsprojekt i Tensta.



Nya bostäder längs Tensta allé. Foto: Svenska bostäder AB

KARAKTÄRER

Karaktär är ett begrepp som används i *Stockholms parkprogram* för att beskriva hur en miljö ser ut och hur den eventuellt är gestaltad. Vid upprustningar, skötselförändringar och nyinvesteringar i park- och naturmark är det viktigt att fastslå om den aktuella platsens befintliga karaktär ska behållas eller om en ny karaktär ska eftersträvas.

Varje park- och naturområde bör bli en egen plats, med egen identitet och sammansättning av värden, inom ramen för en övergripande karaktär.

Karaktär och gestaltning ska ses som medel för att skapa en god sammansättning av värden utifrån platsens specifika förutsättningar.

Karaktären bör användas som målbild för programskrivningar samt i parkplaner och skötselplaner.

Karaktärerna för Tenstas park- och naturmark har tagits fram med utgångspunkt i beskrivningar och skötselklasser i *Stockholms Parkprogram*. För detaljerad information om olika parkkaraktärer se *Stockholms Parkprogram*.

Siffrorna före parknamnet hänvisar till karta i parkplanens Del 2, sidan 42.

KVARTERSPARK (0,5 - 5 ha)

Halvöppen park eller stråk, en grön oas med gräsytor och sittplatser för avkoppling. I många av kvartersparkerna finns lekplats.

Några av kvartersparkerna saknar egna namn, i dessa fall har anslutande gångstråk fått namnge parken.



Spånga by

1. Spånga by
2. Nydalsparken
3. Erikslundsparken
4. Hjulstagången
5. Edingegången
6. Dyvingeparken
7. Faringegången
8. Tisslingegången
9. Rhododenronparken

PARKTORG (0,5 - 5 ha)

Små grågröna platser med gräsytor, blomsterplanteringar och enskilda träd. Ofta en del i gatustrukturen som ett grönt torg.



Tenstagången

10. Hjulsta torg
11. Tenstagången och Tenstaplan

LANDSKAPSPARK (5 - 50 ha)

Öppen park, ofta i dalstråk med skogsklädda sidor. Landskapsparken, modern eller historisk, liknar ett öppet hagmarkslandskap ibland med vattendrag centralt. I brynen kan lekplatser och bollplaner förekomma.



Tenstadalen

- 12. Spångadalen
- 13. Tenstadalen

NATUROMRÅDE

Sluten till halvsluten skogsmiljö ofta på höjdrygg. Tallskog med lövinslag är vanligt. Stig, gångväg och motionsspår.



Solhemsskogen

- 14. Solhemskogen
- 15. Hjulstaskogen

NATURKVARTER (0,5 - 5 ha)

Mindre skogsbeklädd höjdrygg, bergssluttning, eller naturmark som ofta finns insprängd i bebyggelsestrukturen.



Hidingehöjden

- 16. Glömmingskogen
- 17. Kämpingskogen
- 18. Enbacksparken
- 19. Hidingehöjden
- 20. Gullingeparken

PARKSTRÅK

Halvöppna stråk med gräsytor, träd och buskplanteringar.



Kämpingegången

- | | |
|----------------------|----------------------------|
| 21. Hidingegången | 32. Lättingegången |
| 22. Föllingegången | 33. Bussenhusgången |
| 23. Elinsborgsgången | 34. Mellingegången |
| 24. Nydalsgången | 35. Harlingegången |
| 25. Hyllingegången | 36. Järingegången |
| 26. Kämpingegången | 37. Stråk vid Hjulsta torg |
| 27. Dyvingegången | |
| 28. Gullingegången | |
| 29. Sotingegången | |
| 30. Svinningegången | |
| 31. Åvingegången | |

VÄRDEN OCH TILLGÅNGSANALYS

Parker och naturområden har olika värden och förutsättningar. Värdena kan vara kulturhistoriska, sociala eller ekologiska.

Enligt Stockholms Parkprogram ska dessa värden vara utgångspunkt för planering och vid framtagande av programförslag och programutredningar.

Värdena utgör argument för att förändra eller bevara en park eller ett naturområde.

Generellt eftersträvas värdetäthet, d.v.s. att det ska finnas många olika värden på platsen. Varje park eller naturområde bör också ha unika värden, d v s vara en PLATS med egen identitet.

Stockholms Parkprogram, s. 27.

EKOLOGISKA VÄRDEN

I natur och friluftsområden större än 50 ha och i naturmark, prioriteras ekologiska värden samt tystnad.

Stockholms Parkprogram, s. 37.

Det finns inga naturområden större än 50 ha inom parkplansområdet för Tensta. De största ekologiska värdena i stadsdelsområdet ligger utanför parkplansområdet i Järva friluftsområde. Dessa områden ingår i Järvakilen som är den av Stockholms gröna kilar som fortsätter ända till centrala Stockholm och Nationalstadsparken.

Biologisk mångfald är inte bara en fråga för friluftsområden och kulturmiljöer. För att bevara den biologiska mångfalden är alla gröna ytor av värde; bostadsgårdar, alléer, välgångar och restytor. Genom att hålla samman kontakten med det omkringliggande landskapet och samtidigt eftersträva ett varierat innehåll av träd och andra växter finns förutsättningar för biologisk mångfald även i ett tätbebyggt område som Tensta.

Stockholms Grönkarta beskriver den ekologiska värderingen av friytor uppdelat på tre klasser; *värdefulla naturmiljöer, potentiellt värdefulla naturmiljöer* samt *områden med lågt ekologiskt värde*. Inom parkplansområdet finns ett flertal värdefulla naturmiljöer, d v s områden som har förutsättningar för att vara livsmiljö för ett stort antal arter. Dessa utgörs främst av Spångadalen,

Tenstadalen, Hjulstaskogen, Solhemsskogen och Glömmingskogen. Även de öar av sparad naturmark som återfinns inom bostadsområdena räknas hit, som t ex. Gullingeparken, Enbacksparken, Kämpingskogen, Hildingehöjden, delar av Erikslundsparken, Spånga by och Spånga kyrkogård.

Kontrasten mellan de bebyggda och öppna ytorna är stor. De flesta bostadskvarteren i Tensta är klassade som områden med lågt ekologiskt värde. Områdena är tätbebyggda och har ofta lågt naturvärde och fungerar som barriärer för många arter.

Endast några få bebyggda ytor i parkplansområdet är klassade som potentiellt värdefulla naturmiljöer. Det gäller t ex radhusområdet Kv. Sörgården samt några större öppna bostadsgårdar.

Småbiotoper som torrbackar, hållar och gamla grova träd kan höja det ekologiska värdet i spridningszoner och områden med lågt ekologiskt värde. Inom parkplansområdet förekommer kartlagda gamla grova träd i Glömmingskogen och på Spånga kyrkogård.

Diken och vattendrag har stor betydelse för flora och fauna. Spångaån som rinner genom Hjulsta koloniområde bildar genom en utvidgning Hjulsta vattenpark, två dammar intill varandra med omgivande gräsytor och gångvägar. Våtmarkens fuktvegetation bildar tillsammans med dammen en ekologiskt och biologiskt intressant miljö. Planteringarna runt dammen skulle kunna utvecklas för att ytterligare öka den biologiska mångfalden



Hjulsta vattenpark är en utvidgning av Spångaån. Platsen lockar till sig olika fågelarter, främst vadare och andfåglar.

i området. Vattenytorna och våtmarken med vattenväxter lockar till sig olika fågelarter, främst vadare och andfåglar. På fågelön i den södra dammen kan fåglarna häcka. I området häckar exempelvis, sedan ett par år tillbaka, den rödlistade svarthakedoppingen. Även insekter blir gynnade av de grundare delarna av dammarna.

Biologisk mångfald är en värdefull källa till biologisk och ekologisk kunskap för förskolor, skolor och allmänhet. Det gäller såväl den mer exklusiva naturen, som våtmarker och äldre träd, som den vardagsnära naturen. Möjligheten att visa

och synliggöra ekologi och kretslopp bör tas till vara så mycket som möjligt i naturmarken. Stockholms Stads digitala ekologiska underlag, exempelvis inventering av värdefulla ekmiljöer ("ekdatabasen") samt kartering av hotade och skyddsvärda arter "ArtArken" bör användas vid planering av park- och naturmarksskötseln.

Råd och riktlinjer för ekologiska värden

Ur Stockholms Parkprogram:

- Ekologiska värden ska utvecklas i samspel med andra värden.
- En sammanhållen grönstruktur i kontakt med landsbygden eftersträvas. Gröna kilar är en förutsättning.
- Ekologiskt värdefulla ytor bör inte tas i anspråk för andra ändamål.
- En mångfald av biotoper eftersträvas generellt i park och naturmark.
- Lokalt omhändertagande av dagvatten och kretsloppsprinciper bör tillämpas i allt stads- och parkbyggande.

ÅTGÄRDSFÖRSLAG Ekologiska värden

- Spara gamla och ihåliga träd där detta är möjligt med hänsyn till säkerheten.
- Upprätta en trädvårdsplan gällande även den tätortsnära skogen.
- Bevara och skydda hotade och skyddsvärda arter.
- Skapa flerskiktade växtbestånd där detta är möjligt.
- Prioritera träd, buskar och perenner som gynnar fåglar, fjärilar och insekter.
- Utveckla Hjulsta vattenpark i Tenstadalen genom plantering för en högre biologisk mångfald. Detta bör ske i samverkan med miljöförvaltningen.

KULTURHISTORISKA VÄRDEN

I värdefulla kulturmiljöer prioriteras kulturhistoriska och estetiska värden.

Vid eventuell intressekonflikt får inte höga kulturhistoriska värden åsidosättas.

Stockholms Parkprogram, s. 32.

Den gröna miljön är en viktig bärare av en orts identitet och karaktär. En plats med tydlig historia och kultur kan upplevas som tryggare, mer meningsfull och är lättare att skapa ett personligt band till. Fornlämningar, bybildningar och andra rester i landskapet får oss att minnas platsers egenart och historia.

Fornlämningar

Området som utgör stadsdelen Tensta var före 1960-talet ett mycket välbevarat och ålderdomligt kulturlandskap med åkrar, skogspartier, gårdar och torp. Trakten har en lång historia, i området finns enstaka fornlämningar redan från bronsåldern, som antyder att platsen kan ha varit bebodd redan då. De flesta lämningar som bevarats finns på parkmark.

Fornlämningar omfattas av kulturminneslagens bestämmelser. Fornlämningar ska skyddas, vårdas och skyltas. Vid alla ingrepp i marken i berörda områden måste tillstånd inhämtas från Länsstyrelsens kulturmiljöenhet. Fornlämningarna har fram till 2008 sköts och vårdats av den nu nedlagda Fornminnesgruppen. Ansvaret ligger nu på stadsdelsförvaltningen, som är i behov av både ökade resurser och kunskap för att hålla en tillräcklig nivå på skötseln. Stadsmuseet har tillsammans med Stockholms länsmuseum utarbetat ett underlag till strategi för fornvården i länet. Arbetet har gjorts på uppdrag av Länsstyrelsen. (Läs mer om fornminnesvård i avsnittet om skötsel sid. 36)

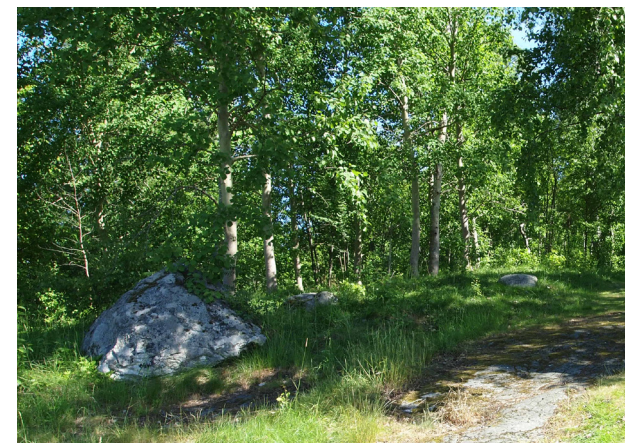
Nedan följer en beskrivning av några av de viktigaste fornlämningarna i parkplansområdet. För lokalisering på karta hänvisas till Riksantikvarieämbetets webbtjänst 'Fornsök' (<http://www.raa.se/cms/fornsok/start.html>)

Stora Tensta bytomt

Vid kvarteret Stora Tensta finns bebyggelselämningar från Stora Tensta bytomt. Bytomten, som ännu 1967 rymde gården Stora Tensta, har troligen brukats sedan förhistorisk tid. Platsen har inte undersökts arkeologiskt. Väster om bytomten finns också lämningar av ett gravfält tillhörigt den förhistoriska gården. Detta undersöktes och borttogs 1967 innan området bebyggdes.

Gravfält, hägnad och röse, Solhemsskogen

I Solhemsskogens nordvästra del finns ett gravfält bestående av en hög och ca 30 runda stensättningar. Högen är ca 7 meter i diameter och stensättningarna



Fornlämning i Solhemsskogens nordvästra del.

är 4-8 meter. Fältet är bevuxet med gles blandskog. I samma område finns också en hägnad i sten, med en sammanlagd längd av ca 125 meter samt ett bronsåldersröse, ca 8 meter i diameter. Intill finns en gjutjärnstavla med inskriften "Lagskyddat Bör vårdas."

Gravfält, Gullingeparken

I Gullingeparken finns en fast fornlämning i form av ett gravfält, 80x40 meter stort. Fältet består av ca 7 fornlämningar, runda stensättningar, 4-8 meter i diameter. Området är slitet. Det genomkorsas av flera promenadstigar och är bevuxet med gles tallskog.

Boplats mm, Spånga kyrkogård

På Spånga kyrkogård finns ett boplatssområde, sannolikt en föregångare till Spånga by, vars äldsta

belägg är från 1409. Utgrävningar har ägt rum vid flera tillfällen. Vid en undersökning år 2000 dokumenterades lämningar från 4 hus. De äldsta daterades till yngre bronsålder/förromersk järnålder och de yngsta till modern tid. De övriga förlades till vikingatid eller tidig medeltid.

I området påträffades även en klockgjutningsplats med två smältugnar för tillverkning av brons, en klockgjutningsgrop och en kalksläckningsgrop. De två smältugnarna var delvis uppbyggda av söderslagna runstenar med spår av bevarad bemålning. I och intill kyrkan finns flera runstenar och runstensfragment. Även på andra ställen inom undersökningsområdet framkom runstensfragment.

Gravfält invid Spånga Kyrka och Spånga by
På krönet och i sydsluttningen av naturmarken i närheten av Spånga kyrka och Spånga by, beväxt med löv- och barrträd, finns en fast fornlämning i form av ett gravfält från vikingatiden bestående av ca 40 fornlämningar, varav 3 högar och 37 runda stensättningar. Gravfältet är delvis undersökt inför byggandet av en gångväg.

Kulturhistoriskt värdefull bebyggelse

Stockholms stadsmuseum ansvarar för att peka ut och definiera kulturhistoriskt värdefull bebyggelse i Stockholms stad. Det sker utifrån Plan- och bygglagens bestämmelser om byggnader som är ”särskilt värdefulla från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt”.

Mellan åren 2004-2009 har Ytterstadsprojektet pågått - en inventering och klassificering av en stor

del av bebyggelsen i Stockholms stadsdelar utanför innerstaden. Inventeringen ligger till grund för en kulturhistorisk klassificering.

Idag återstår endast lite av den gamla bebyggelsen i Tensta. I östra Tensta finns Spånga kyrka från 1100-talet, en av de äldsta kyrkorna i Stockholmsområdet. Intill kyrkan finns kyrkans prästgård, en gammal magasinsbyggnad, en tiondebod samt bostadshusen Klockargården och Rättaregården. Området kring Spånga kyrka är utpekat som särskilt kulturhistoriskt värdefullt i översiktsplanen för Stockholm. Nära kyrkan ligger även Spånga by, en välbevarad gårdsmiljö med bland annat en särskilt ålderdomlig bodbyggnad. Intill Spånga kyrka finns ett 300 år gammalt soldattorp, Bussenhus. Även torpet Nydal, norr om Tensta centrum, bevarades vid exploateringen.

Bebyggelsen i Tensta har som helhet ett stort byggnadshistoriskt värde och är därför föreslaget att pekas ut som särskilt kulturhistoriskt värdefullt i kommande översiktsplan.

Tensta vattentorn, uppförd i en enkel och stram arkitektur, fungerar med sin placering på stadsdelens högsta punkt som ett landmärke som tillsammans med de närliggande skivhusen ger stadsdelen en monumental prägel mot E18.

Kvarteret Sörgården, i öster, är stadsdelens enda ursprungliga småhusområde. Området är ett tidstypiskt uttryck för det sena 1960-talets ”tätt-och-lågt”-ideal och medvetet anpassat till den känsliga kulturmiljön vid Spånga kyrka.



Spånga kyrka från 1100-talet är av de äldsta kyrkorna i Stockholmsområdet
Foto: Johan Stigholt 2000-04-10



Parkleken i Spånga by ligger i en välbevarad gårdsmiljö. (Foto: Stockholmskällan, Lennart af Petersens, 1971)

Strax väster om Tensta centrum ligger Tensta gymnasium, Tenstahallen och Tensta Träff. På ett tidstypiskt sätt förenas här skola, idrottshall, träfflokaler, bibliotek m.m. i nära anslutning till stadsdelens centrum. Hela anläggningen, som stod klar 1984, ritades av Gösta Uddén i en uttrycksfull arkitektur som blandar modernistiska inslag med influenser från traditionell asiatisk arkitektur. Utomhusmiljöerna som utformades av landskapsarkitektkontoret Gunnar Martinsson AB är också av ett stort arkitektoniskt och konstnärligt värde. Skolgården är i huvudsak grusbelagd och planterad med en mängd fritt placerade silverpilar.

Anläggningen utgör en klar kontrast till den övriga bebyggelsen i Tensta och är kulturhistoriskt synnerligen värdefull. Byggnaderna är väl synliga från centrum och genom skolgården löper det huvudsakliga gångstråket österut genom stadsdelen. Den starka arkitektoniska utformningen och det centrala läget i stadsdelen gör att anläggningen har ett stort värde för invånarna i Tensta.

Råd och riktlinjer för kulturhistoriska värden

Ur Stockholms Parkprogram:

- Kulturhistoriska värden ska utvecklas i samspel med andra värden
- Värdefulla kulturmiljöer bör förnyas varsamt med historisk hänsyn. Stadsmuseet kontaktas.
- Fornlämningar ska skyddas, vårdas och skyltas.
- Värdefulla kulturväxter ska vårdas och skyddas.



Utomhusmiljön vid Tensta Gymnasium och Tensta träff är utformad av landskapsarkitektkontoret Gunnar Martinsson AB

ÅTGÄRDSFÖRSLAG Kulturhistoriska värden

- Ta fram skötselplaner för de av Tenstas fornlämningar som ligger på parkmark; Gullingeparken, Kämpingseskogen, Enbacksparken och Solhemsskogen. Detta bör ske i samarbete med Stadsmuseet.
- Fortsätt vårda Spånga by med historisk hänsyn.
- Utöka dialog med SISAB för en god skötselnivå av utomhusmiljöer i anslutning till Tensta gymnasium och Tensta träff.

SOCIALA VÄRDEN OCH TILLGÅNGSANALYS

I *Stockholms Parkprogram* listas sociala värden som bedöms vara värdefulla för människors vardagsliv. Värdebegreppen ska användas i arbetet med att analysera och utveckla Stockholms parker och grönområden.

Sociala värden i små och stora grönområden:

Bad	Promenader
Blomprakt	Pulkaåkning
Bollspel	Ridning
Båtliv	Ro
Djurhållning	Skidor
Evenemang	Skogskänsla
Fiske	Skridsko
Folkliv	Sitta i solen
Grön oas	Torghandel
Lek	Uteservering
Löpträning	Utsikt
Odling	Vattenkontakt
Picknick	Vild natur

(Läs mer om värdebegreppens innebörd i *Stockholms Parkprogram*, s. 28-30)

Utifrån riktlinjer i *Stockholms parkprogram* analyseras **stadsdelens kvantitativa och kvalitativa tillgång till park- och naturmark** samt de sociala värden som listas här intill.

Den kvalitativa tillgången är en avvägning, där förutsättningar såsom befolkningstäthet, friytetillgång, buller etc. vägs samman med tillgången på de värden och kvaliteter som brukare efterfrågar. Generellt eftersträvas värdetäthet, d.v.s. förekomsten av många olika värden, i stadens park- och naturmark.

Den kvantitativa tillgången mäts genom en så kallad tillgångsanalys som ger ett grovt mått på tillgången till park- och naturområden av olika storkekar. Analysen tar sin utgångspunkt i riktlinjer i *Stockholms parkprogram*. Tillgången till utvalda värden, i det här fallet bollspel och bad, kan också studeras. Tillgångsanalysen ger en första vägledning som sedan vägs samman med den kvalitativa analysen.

Kvalitativ tillgång

Den kvalitativa analysen av parktillgången är generellt den viktigaste. Det är oftast kvaliteterna som människor efterfrågar snarare än ytorna i sig. Vilka parkkvaliteter människor vill ha är olika för olika brukare. Det finns behov av ro och avkoppling, men också av mötesplatser och aktivitetsytor. Olika brukare har också olika möjligheter att förflytta sig. De kvaliteter som efterfrågas av de yngsta och äldsta

medborgarna är därför de som bör finnas närmast bostaden. Ett avstånd på ca 200 meter innebär 6-7 minuters promenad, vilket är en viktig gräns för vardagsrekreation. Större avstånd har visat på kraftigt minskad användning.

Rekommendationer enligt Stockholms Parkprogram:

- *Mycket nära*: inom 200 meter, grön oas, lek, promenader, ro, sitta i solen
- *Nära*: inom 500 meter, blomprakt, bollspel, folkliv, parklek, picknick
- *En bit bort*: inom 1 km, bad, båtliv, djurhållning, evenemang, fiske, löpträning, odling, pulkaåkning, ridning, skridsko, skidor, skogskänsla, torghandel, vattenkontakt, vild natur, uteservering, utsikt

Park- och naturmarken har stor betydelse för invånarnas vardagsliv, livskvalitet och hälsa. Det gäller alla parkstorlekar, från större naturområden till stadsdelsparker och mindre kvartersparker.

Tensta har en tät bebyggelsestruktur men upplevs trots detta i huvudsak som en grönskande stadsdel. Enligt Stockholms grönkarta är den sammantagna friytetillgången "begränsad" i den största delen av de bebyggda delarna (se karta intill). I stora delar av Hjulsta och vissa delar av södra och östra Tensta anses friytetillgången dock vara "god". Endast ett litet område runt Tensta Centrum och vid Trafikplats Hjulsta har "mycket begränsad friytetillgång" enligt grönkartan. Kartan redovisar endast friytetillgången

i de bebyggda delarna. Närheten till de grönområden som är vitmarkerade på kartan uppväger begränsningen av friyta i de delar som gränsar till dem.

I områden som Tensta, som är både tätbefolkade och har en tät bebyggelsestruktur, är de gröna ytorna särskilt viktiga. Tensta har en klart större andel barn och unga än genomsnittligt i staden. Många lever i stora familjer i små lägenheter. Befolkningen här stannar också i högre utsträckning kvar i stadsdelsområdet under sommartid och spenderar en stor del av sin tid utomhus, varje dag, dygnet och året runt. Parker, lekplatser och plaskdammar nyttjas intensivt även under högsommar. Det är avgörande att de parkmiljöer som finns i närområdet är av hög kvalitet och innehåller många sociala värden. Det höga besöksstrycket innebär att en hög skötselintensitet är nödvändig på många platser. Inventeringen av Tenstas parkmark och samtal med invånare har visat att många av de sociala värden som listas i Stockholms parkprogram finns väl representerade i Tenstas grönområden. Flertalet av stadsdelens parker har en stark egen identitet och uppfattas som tydliga platser.

Dalstråken utgör uppskattade stadsdelsparker och används flitigt för promenader, lek, idrott, picknick/grillning samt vinteraktiviteter som pulka och längdskidåkning. Sydöstra delen av Spångadalen har också en viss funktion som evenemangsplats för större händelser som cirkus och dylikt.

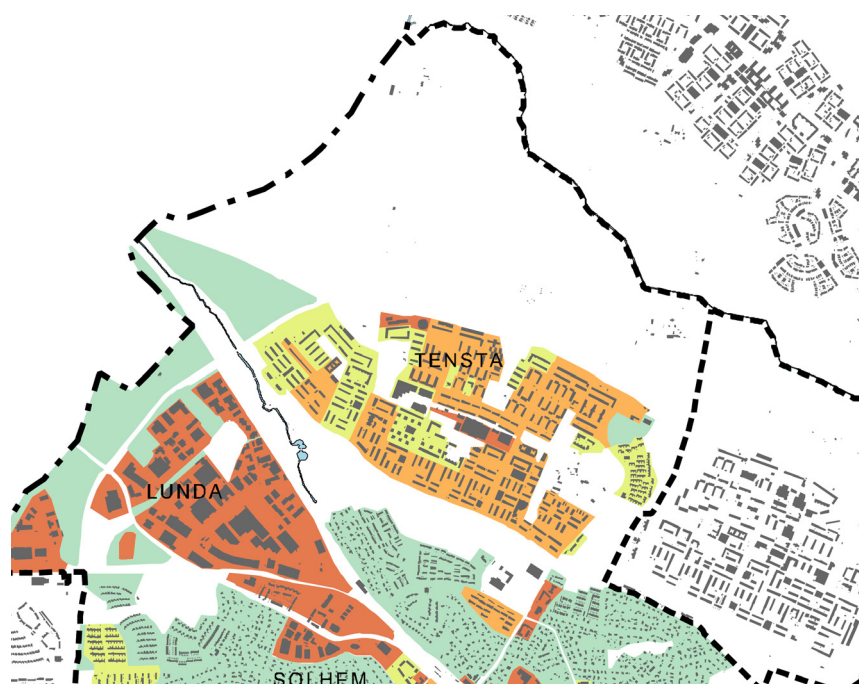
Nydalsparken, Erikslundsparken och Spånga by är mycket populära, ofta överfulla, och väl utrustade kvartersparker, ofta med en funktion som

stadsdelens "vardagsrum". Här samlas man för lek, sportaktiviteter, picknick, grillning och möten människor emellan. Även Tenstagången är en välbesökt plats med mycket folkliv, sittplatser i solen och uppvuxna träd.

Även platser för ro och avkoppling behövs. Flera av de mindre parkkvarteren har behov av upprustning. Mindre hårdgjorda ytor och mer grönska, blommande buskar och träd samt sittplatser i solen skulle medföra ökad kvalitet på dessa platser. Tensta saknar också tillgång till naturligt vatten med badplatser i sitt närområde. De plaskdammar

som finns vid Spånga by, Erikslundsparken och Nydalsparken är mycket populära och nyttjas flitigt.

Stora delar av norra Tensta och Hjulsta ligger inom den zon där trafikbullret från Bergslagsvägen och E18 är påtagligt. Upprustningar av dessa miljöer pågår för närvarande och bullerdämpande åtgärder genomförs där möjlighet finns.



(Stockholms grönkarta, 2004)

En inventering av friytetillgången på kvartersmark inklusive anslutande friytor på allmän mark har gjorts och redovisas i en fyrgradig skala.

Mycket god friytetillgång

Mer än 75% av området består av friytor med god kvalitet.

God friytetillgång

50-75% av området består av friytor med god kvalitet.

Begränsad friytetillgång

25-50% av området består av friytor med god kvalitet.

Mycket begränsad friytetillgång

Mindre än 25% av området består av friytor med god kvalitet.

Kvantitativ tillgång - Tillgångsanlys

Kartorna på följande sidor redovisar den kvantitativa tillgången på park- och naturmark samt tillgången på valda värden med utgångspunkt i Stockholms Parkprogram. Områden utanför de färgade cirkelarna kan betraktas som bristområden, men resultatet måste vägas samman med områdets övriga förutsättningar såsom friytetillgång, befolkningstäthet och buller.

Nedan redovisas minsta avstånd till olika storleksgrupper samt deras kvalitetskrav enligt *Stockholms Parkprogram*.

Riktlinjer för god friytetillgång enligt Stockholms Parkprogram:

Naturområden >50 ha bör nås inom 1000 meter. Områdena bör ha ett varierat natur- och kulturlandskap och en bullernivå < 45 dB(A).

Stadsdelsparker 5-50 ha bör nås inom 500 meter. Det kan vara naturparker, landskapsparker, bergsparker eller stadsparker. Parkerna bör ha ett bra lokalklimat och en bullernivå < 50 dB(A) samt fungera för lek, motion, avkoppling, samvaro och evenemang.

Kvartersparker 0,5-5 ha bör nås inom 200 meter. Det kan vara kvarter, stråk, strandparker, kajparker, parktorg och täppor. Parkerna bör ha bra lokalklimat och bullernivå på < 55 dB(A) samt fungera för lek, promenader, avkoppling och samvaro.

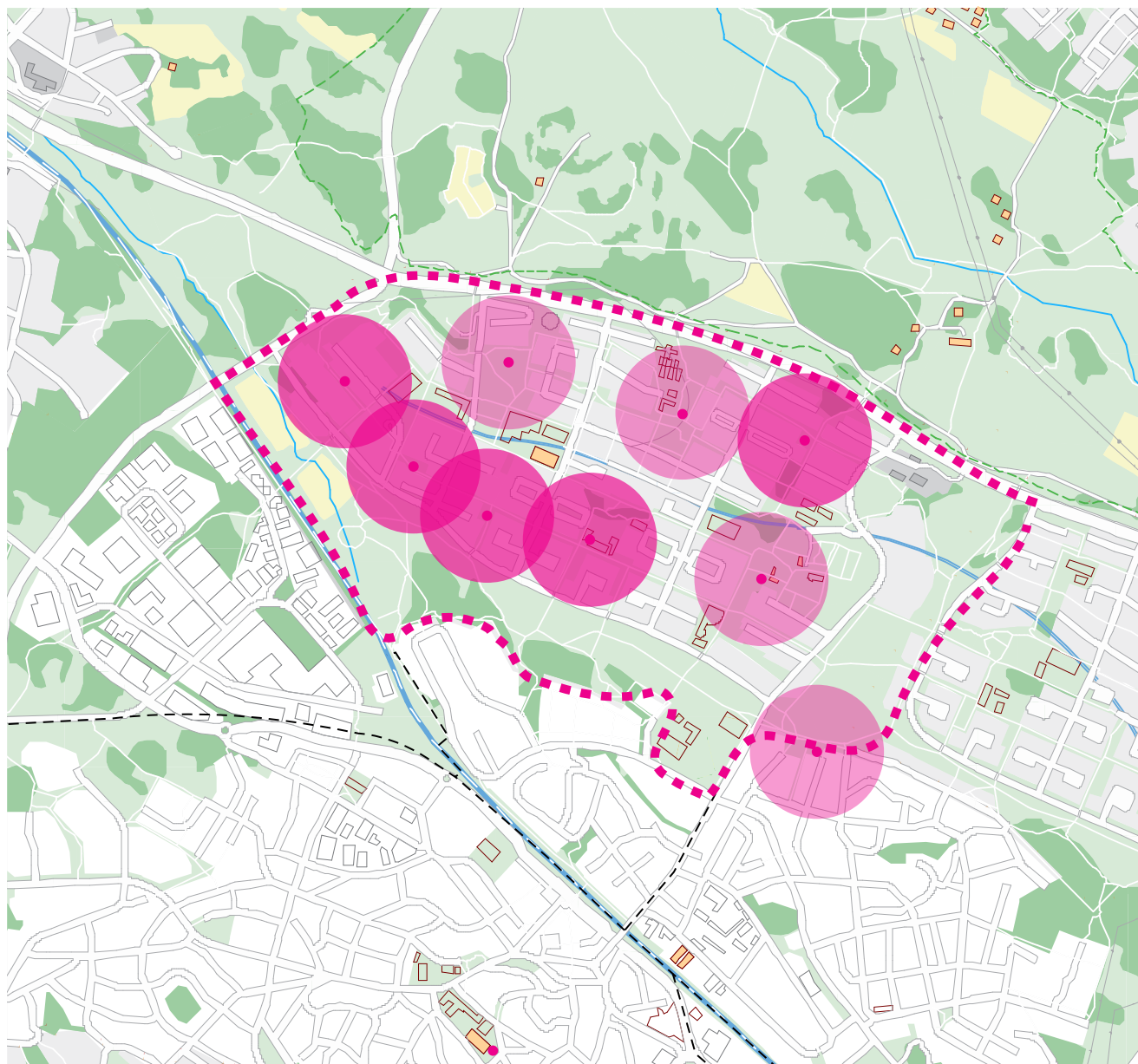
Analys:

En sammanslagen tillgångsanlys för kvartersparker, lek, naturkvarter och naturområden visar att Tensta har god tillgång på gröna ytor. Att stadsdelen är tätbefolkad och har en betydligt högre andel barn och unga än genomsnittligt i staden, innebär ett högt besöksstryck året om på parker och lekplatser. En hög skötselnivå är nödvändig i de mest använda parkerna.

Framförallt närheten till naturområden är väl tillgodosedd i stadsdelen, främst tack vare Järvafältet, Spångadalen och Tenstadalen. Dalstråken används flitigt för bl a grillning och motion. Också de stora lekparkerna Spånga By, Erikslundsparken och Nydalsparken används intensivt och är ofta överfulla. Plats för ytterligare lekplatser bör utredas.

Kvartersparker med lek håller en relativt jämn spridning men uppfyller inte närhetsprincipen 200 meter. Brist på lek finns i såväl sydvästra samt nordöstra Tensta samt i princip i hela Hjulsta. Bristen uppvägs till viss mån av lekplatser på bostadsgårdar och skol- och förskolegårdar, men möjligheten att tillföra mer lekvärden i bristområdena bör utredas.

Kvartersparker med kvalitéer som avkoppling och ro finns främst i Rhododendronparken och Erikslundsparken. De mindre parkerna i södra Hjulsta och sydvästra Tensta har potential, men skulle behöva tillföras parkvärden för att tillgångsanalysen ska vara rättvisande i dessa delar.



Kvarterspark – 200 meter



Kvarterspark med lek – 200 meter

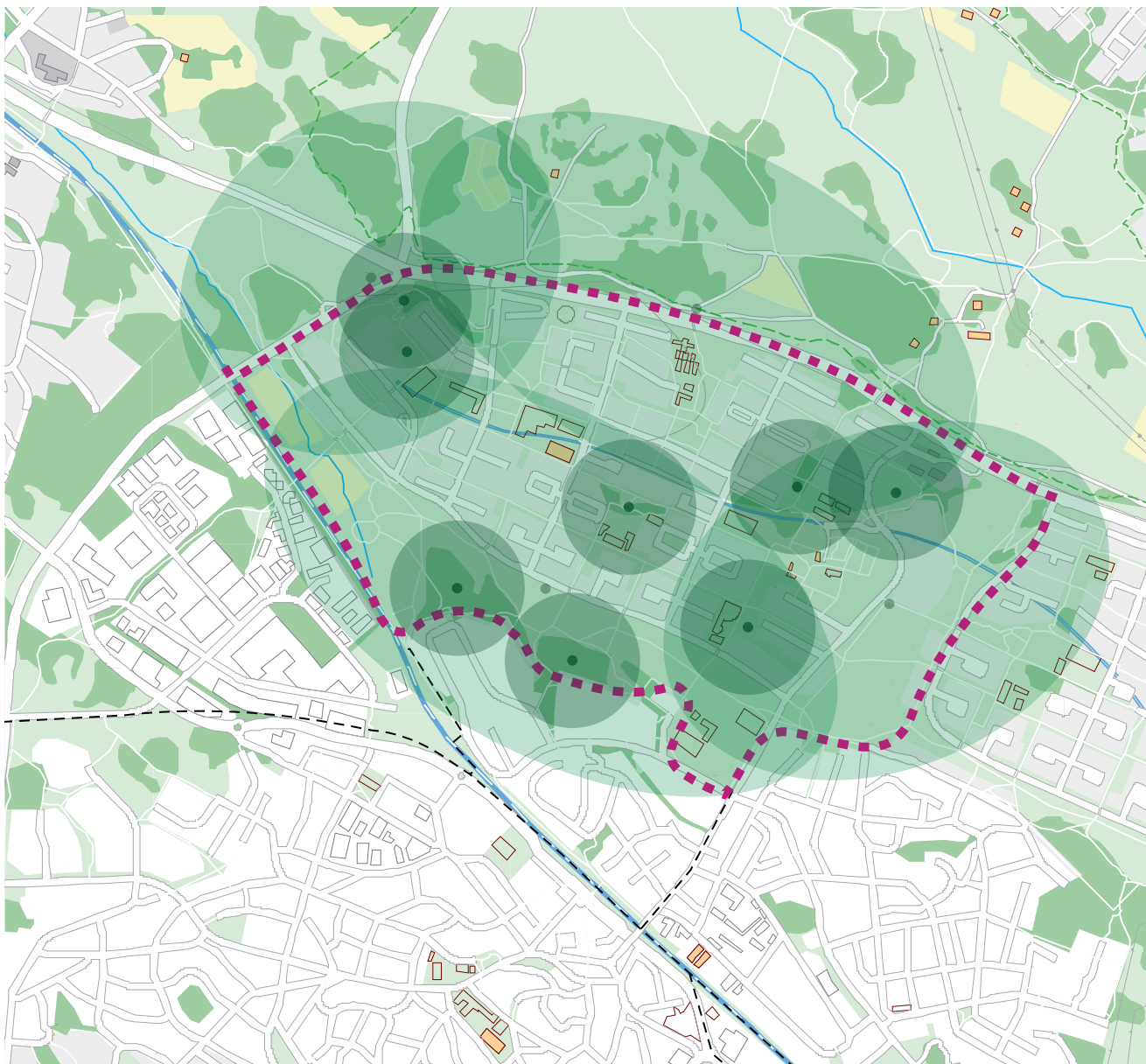


En kvarterspark är en park mellan 0,5 och 5 ha som ska kunna nås inom 200 meter från bostaden. Den ska fungera för lek, promenader, avkoppling och samvaro.

Det bör finnas möjlighet till lek inom 200 meter.

I Tensta finns ett antal kvartersparker i storleken 0,5-5 ha. Kartan visar kvartersparker (mörkare rosa ton) och kvartersparker med lek (ljusare rosa ton). Spånga by, Erikslundsparken och Nydalsparken är alla mycket variationsrika och värdetäta lekparker. Övriga kvartersparker i området är av varierande kvalitet, flera av dem, särskilt i Hjulsta och södra Tensta behöver omgestaltas och tillföras parkvärden.

Parkplansområdet har en relativt jämn spridning vad gäller kvartersparker men uppfyller inte rekommendationen att en lekplats ska kunna nås inom 200 meter. Kartan redovisar dock endast park- och lekvärden på parkmark. Med tanke på att fastighetsmarken ofta innehåller både lekutrustning, planteringar, parksoffor och liknande är området mer välförsett med parkvärden än vad kartan visar. Möjligheten att tillföra mer lekvärden i bristområdena bör dock utredas.



Naturområde 500 meter



Naturkvarter 200 meter

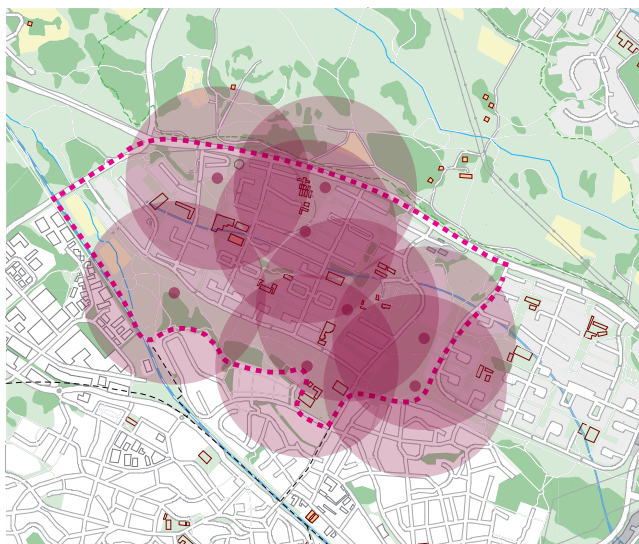


Ett större naturområde på 5-50 ha ska kunna nås inom 500 meter från bostaden.

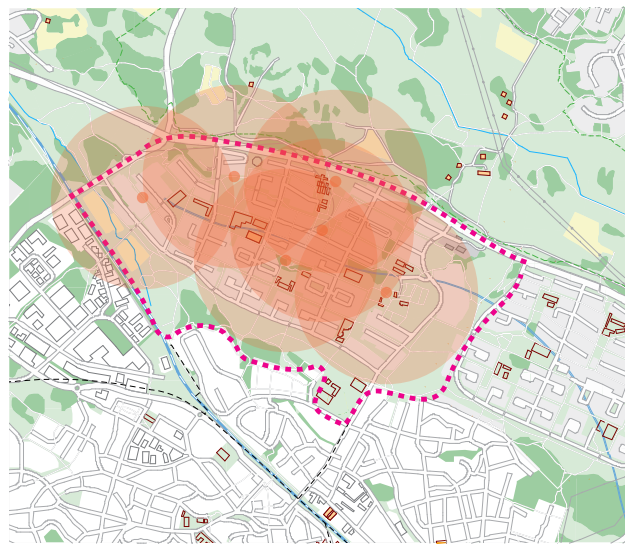
Ett mindre naturkvarter på 0,5-5 ha bör kunna nås inom 200 meter.

Tensta gränsar till natur- och friluftsområdet Järvafältet i norr. I söder och öster ligger Tenstadalen respektive Spångadalen på ca 20-30 hektar vardera. Parkprogrammet kan tolkas som att denna storlek på naturområden bör nås inom 500 meter. Som framgår av analyskartan är hela parkplansområdet välförsett vad gäller närhet till större naturområden.

I Tensta finns också ett antal mindre naturkvarter (0,5-5 ha), vilka man bör kunna nå inom 200 meter från bostaden. Dessa öar av sparad natur förekommer spridda över parkplansområdet förutom ett bristområde i norra Tensta. Närheten till större naturområde samt kvarterspark borde dock kunna uppväga denna brist.



Fotboll



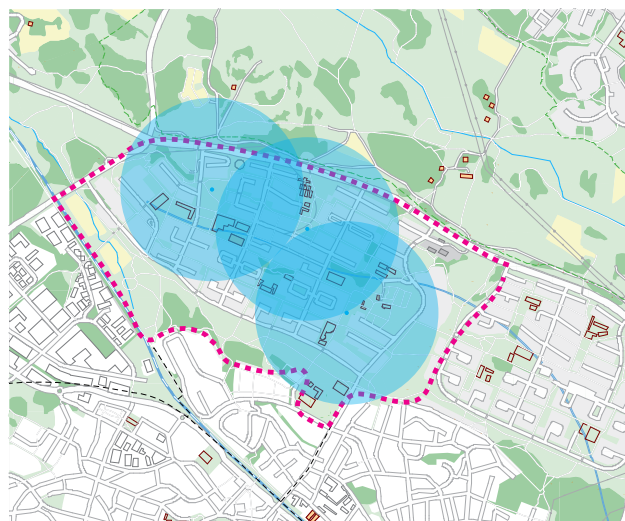
Basket

Bollspel – 500 meter

Möjlighet att utöva spontant bollspel bör finnas inom ett avstånd på 500 meter.

Kartan visar bollplaner i och i anslutning till parkplansområdet, såväl planer som sköts av stadsdelsförvaltningen som av idrottsförvaltningen. Analysen gäller planer för spontanspel, dvs. planer som inte måste bokas för spel.

Kartan visar att Tensta är välförsett med bollplaner. Det finns såväl gräs- som grusplaner samt ett par konstgräsplaner.



Plaskdammar

Bad 1000 m

Plaskdammar 500 meter

Bad bör kunna nås inom 1000 meter från bostaden.

Tensta är beläget mer än 1000 meter från närmaste naturliga badplats.

Plaskdammar finns i Spånga by, Nydalsparken och Erikslundsparken och är mycket populära. Tensta är välförsett med plaskdammar.

Sociala värden - sammanfattning och slutsatser

- Tensta har sammantaget en god tillgång på grönytor, såväl kvartersparker som naturområden och parkstråk.
- Den geografiska fördelningen av kvartersparker är jämn inom stadsdelen men flera av parkerna i Hjulsta och södra Tensta behöver rustas upp och tillföras lek och parkvärden.
- De stora lekparkerna Spånga by, Erikslund och Nydalsparken är mycket värdetäta och populära. Stadsdelen är tätbefolkad och har en betydligt högre andel barn och unga än genomsnittligt i staden vilket innebär ett högt besöksstryck året om. En hög skötselnivå är nödvändig här.
- Tenstadalen och Spångadalen är värdefulla och omtyckta. Områdena används året om för umgänge, lek och motion. Under vintertid anläggs skidspår och slänterna ner mot dalarna används flitigt som pulkabackar. En ny lekplats i Tenstadalen skulle ytterligare förstärka området.
- Flertalet av stadsdelens gröna ytor är naturområden och uppfattas inte som tydliga parker. Några av dessa platser kan tillföras kvalitéer som inbjuder till vistelse och skapar identitet.
- Tensta har till största delen ett trafikseparat gatunät och stadsdelen har god tillgång på större sammanhängande parkstråk för fotgängare. Stora problem finns dock med olovlig fordonstrafik på de långa raksträckorna. Åtgärder för att

motverka detta bör prioriteras.

- Kopplingarna till närliggande större parkområden, som Spångadalen, Tenstadalen och Järvafältet, är mycket viktiga. Dessa sker ofta via gångtunnlar som kan upplevas som mörka och otrygga. Dessa miljöer bör göras så ljusa och attraktiva som möjligt.
- E18 utgör den mest påtagliga barriären i området och försvårar kommunikationen mellan Tensta och Järvafältet. Vägen bör i möjligaste mån



Tenstas lekpark är generellt välskött, värdetäta och uppskattade av stadsdelens invånare.

Tenstadalen är ett omtyckt parkområde bland stadsdelens invånare.



överdäckas. (Se pågående och planerade projekt sid 14).

- Norra Tensta är idag utsatta för buller från E18 och Bergslagsvägen. Vid exploateringar eller upprustningar i bullerutsatta miljöer bör bullerminskande åtgärder genomföras där möjlighet finns. (Se pågående och planerade projekt sid 14).
- I Tensta finns inte tillgång till naturligt vatten med badplatser. De plaskdammar som finns vid Spånga by, Nydalsparken och Erikslund är mycket populära och bör värnas. Planer på att anlägga ett utomhusbad på Järvafältet har funnits, vilket skulle vara positivt för Tensta.
- Tillgångsanalysen visar att möjligheten att utöva spontant bollspel i Tensta är god. Behovet av platser för andra typer av spontanidrott kan ses över i dialog med skolor och ungdomsföreningar.
- I Tenstadalen finns ett område med kolonilotter där en stor del har lämnats tillbaka till stadens exploateringskontor. Stadsdelsförvaltningen har initierat dialog mellan Exploateringskontoret och föreningar för framtida användning.

Råd och riktlinjer för Sociala värden (Ur Stockholms parkprogram)

- Sociala värden ska utvecklas i samspel med andra värden.
- Aktivera och skapa mötesplatser. En mångfald av värden, aktiviteter och mötesplatser eftersträvas.
- Skapa möjlighet till ro och avkoppling. Bullerskyddade, avskärmade miljöer med bra sittplatser.
- Särskilt skydd har platsknutna och störningskänsliga värden som ro, utsikt, folkliv, bad, vattenkontakt, skogskänsla, djurhållning och pulkaåkning.

Koloniområde i Tenstadalen



ÅTGÄRDSFÖRSLAG Sociala värden

- Bevara, utveckla och värna om Nydalsparken, Spånga by och Erikslundsparken. Säkerställ en hög skötselintensitet.
- Planera för fler lekplatser då besöksstrycket på de befintliga lekplatserna är mycket högt.
- Rusta upp och utveckla kvartersparkerna i Hjulsta och Södra Tensta. Tillför värden som lek, blomprakt, avkoppling och ro.
- Värna om Tenstadalen och Spångadalen. Grillar, sittplatser och skräphantering är viktiga. Se över möjligheten att anlägga en lekplats i Tenstadalen. Gör kopplingarna genom gångtunnlar ljusare och mer attraktiva för att öka tryggheten.
- Bevara och värna strukturen med naturkvarter bland bebyggelsen. Se över möjligheten att berika utvalda naturområden med parkvärden eller identitetsskapande objekt.
- Värna vintersport i stadsdelen. Upprätthåll spårning av skidspår i Spångadalen och Tenstadalen.
- Motverka olovlig fordonstrafik på gångvägar i parkområden och parkstråk.

TRÄD

Parkerna ska innehålla ett varierat och olikåldrigt trädbestånd som stämmer överens med parkernas karaktär.

Stockholms Parkprogram.

Träd är viktiga byggstenar i stadsdelens parker och offentliga rum. De är rumsskapande, ger platser karaktär och skänker lä och skugga. För att säkerställa en grön, lummig och uppvuxen karaktär måste stadsdelens trädbestånd kontinuerligt ses över och förnygras.

I Tensta har träd och buskplanteringar nu hunnit etablera sig under de ca 40 år som gått sedan stadsdelen byggdes. Vissa träd behöver fällas. Massplanteringar gjordes på en del platser för att det senare var tänkt att gallras i beståndet, vilket sedan inte alltid har skett. Många träd har också beskurits ovarsamt, vilket behöver rättas till. Vid behov kan specialkompetens behövas för bedömning av kvalitet och åtgärder.

Det är viktigt att kontinuerligt gallra och förnygra stadsdelens vegetationsbestånd. Detta gäller såväl stråk som kvartersparker och landskapsparker som Tenstadalen och Spångadalen. Även i den tätortsnära skogen i stadsdelens naturområden är det viktigt med en regelbunden skötselinsats. En trädvårdsplan bör upprättas för stadsdelens alla grönytor.

Ansvarsfördelning

För gatuträd ansvarar Trafikkontoret och för parkträden ansvarar stadsdelsförvaltningen.

Råd och riktlinjer för träd

(Ur Stockholms parkprogram)

- Park- och naturmarkens innehåll ska samordnas med platsens karaktär och värden.
- Platsens vegetation är en del av platsens ekologi, själ och historia och bör om möjligt tas till vara.
- Val av träd, buskar, gräs och andra växter ska alltid anpassas till platsens klimat- och markförutsättningar. Allergiframkallande växter bör undvikas.
- Informera allmänheten vid trädfällning.



Kastanjeallé utmed Tenstavägen.

ÅTGÄRDSFÖRSLAG Träd

- Upprätta en trädvårdsplan gällande alla stadsdelens grönytor, även den tätortsnära skogen. Se kontinuerligt över och förnygra stadsdelens trädbestånd.
- Gallra ur massplanteringar.
- Informera allmänheten vid trädfällning.

SKÖTSEL

För att säkra parkernas karaktär, värden och hållbarhet krävs en fungerande skötsel. Många av stadsdelens ytor som är anlagd parkmark är attraktiv, värdetät och används mycket, vilket kräver intensiv skötsel. Även delar av naturmarken och naturkvarteren i området är omtyckta och välanvända av de boende. Vissa av dessa områden har dessutom fornlämningar vilket kräver en större skötselinsats än normalt för naturmark.

NUVARANDE SKÖTSEL

Parkskötseln utförs av en entreprenör som är upphandlad i konkurrens av beställaren, d v s Stadsdelsförvaltningen. Upphandlingen baseras på ett förfrågningsunderlag, som beskriver funktion och utförande av det arbete som ska utföras av entreprenören. Stadsdelsförvaltningen använder checklistor, en tät dialog med entreprenören för kontinuerlig kontroll och uppföljning i fält för att säkerställa ett gott resultat. Utöver detta används tilläggsbeställningar då utrymme i budget medges.

Stadsdelsförvaltningen har idag mycket god kontakt och dialog med stadsdelens invånare. God kommunikation med brukarna och känsla av delaktighet är en viktig del i att hålla stadsdelens grönytor i gott skick.

Underhåll

Kontinuerligt underhåll av t.ex. trappor, räcken, belysning, parkmöbler och lekutrustning tilläggsbeställs då utrymme i budget medges.

Städning

För att en park ska upplevas som attraktiv att vistas

i måste den förutom att skötas även städas. Städning av parkerna utförs precis som parkskötsel av en entreprenör som upphandlas i konkurrens. Städning av parkvägar sköts oftast med maskin medan grönytor måste skötas manuellt.

”Rent och snyggt” gäller för lekplatser och finparker. Önskemål finns om högre krav på städning i alla områden, t.ex. skräpplockning.

Att tänka på vid upphandling av parkskötsel

- Tydliga förfrågningsunderlag och avtal. Alla ytor måste vara med i förfrågningsunderlaget.
- Tydliga och aktuella kartor från databasen PARK.
- Regelbunden kontroll och uppföljning med hjälp av checklistor.
- Årlig genomgång av behoven av drift och underhåll.
- Innan förfrågningsunderlag tas fram bör en utvärdering av tidigare entreprenad göras.
- Entreprenören måste ha trädgårds-/parkkompetens och en kompetent arbetsledning.
- Arbeta långsiktigt och i ständig dialog med entreprenören för att öka engagemanget.
- Tydliga och områdesspecifika skötselplaner för områden med fornlämningar samt värdefulla naturområden ska bifogas förfrågningsunderlaget. Sådana bör arbetas fram i samarbete med Stadsmuseet.

“Järva rent och snyggt”

Föreningar som har sitt säte i Tensta eller i Hjulsta har möjlighet att ta sig an att städa ett område. Föreningsstädningen börjar i maj och pågår till och med oktober. Under denna period städas de tilldelade områdena 2 ggr/mån. Projektet innehåller även en utbildningsdel. Systemet fungerar mycket bra.

NUVARANDE STATUS

Inom ramen för parkplanen har en inventering av skötseln gjorts. Inventeringen genomfördes i fält under 2010-2011 och visade att skötseln av stadsdelens parkmark generellt håller en tillfredställande nivå.

Spånga by, Nydalsparken och Erikslund har mycket lekutrustning, välklippta gräsytor, plaskdammar/fontän och planteringar vilket kräver en extra intensiv skötsel. Spånga by och Nydalsparken har nyligen rustats upp och är i gott skick. Dessa parker har redan idag en prioriterad skötsel på grund av det höga besöksstrycket. En ännu högre skötselintensitet än dagens är dock önskvärd.

Där parkmark går intill fasad uppstår svårigheter med skötseln av marken och fasader kan skadas. Problemet bör ses över i samarbete med fastighetsägarna.

I Hjulsta vattenpark finns problem med översvämningar och erosion. Dialog om vattennivåns reglering bör hållas med Stockholm Vatten.

De av stadsdelens naturområden som är rika på fornlämningar kräver en mer intensiv skötsel än



Nydalsparken är en av de parker som kräver en hög skötselintensitet.

sedvanlig naturmark. Det finns behov av en ökad skötsel av dessa områden som idag delvis börjar växa igen.

Vård av fornlämningar

Fornvård har bedrivits i Stockholm sedan 1930-talet. 1994 bildades Fornminnesgruppen inom Stockholms stad med uppgift att, i samråd med Stockholms Stadsmuseum, vårda stadens fornlämningar. Gruppen lades formellt ner 2010.

Ansaret för fornminnesvården ligger idag på Stadsdelsförvaltningen. För Spånga-Tensta, som är ett av Stockholm mest fornminnestäta områden, har avvecklingen av Fornminnesgruppens verksamhet slagit hårt. Flertalet av områdets fornlämningar

är belägna i naturområden och möjligheten att använda maskiner och sedvanlig rationell skötsel är begränsade. Arbetet måste ske varsamt. Det går inte att köra in med maskiner bland runstenar och rösen. Sly och annan skymmande växtlighet måste hållas efter så att lämningarna inte växer igen eller skadas på sikt. Trots de speciella behoven är de ekonomiska anslagen som stadsdelsförvaltningen idag tilldelas för skötseln av dessa områden samma som för vanlig naturmark, d.v.s. låga. Idag har stadsdelsförvaltningen inte möjlighet att sköta fornlämningarna och omgivande naturmark på ett tillfredställande sätt. Gravar, rösen och andra lämningar börjar delvis växa igen. Fornlämningar omfattas av kulturminneslagens bestämmelser. Fornlämningarna ska göras synliga i landskapet och göras tillgängliga för allmänheten samt skyddas från skador.

PARKDATABAS

Dataprogrammet ”PARK” är ett hjälpmedel för skötsel och förvaltning av Stockholms parker. Programmet används som underlag för stadens skötselupphandlingar. I PARK lagras information om parkens innehåll och alla ytor är försedda med en skötselkod. Staden svarar för uppdatering av programmet efter genomförda förändringar. En förutsättning för en effektiv skötsel är att PARK uppdateras och hålls aktuellt.

PRIORITERINGAR OCH MÖJLIGA SKÖTSELFÖRÄNDRINGAR

I stort föreslås att nuvarande skötselnivåer upprätthålls, med undantag för stadsdelens naturmark med fornlämningar som bör skötas mer intensivt än i

dagsläget. Några möjligheter till omprioriteringar av stadsdelens skötsel bedöms inte som möjliga.

Tensta är tätbefolkat och stadsdelens parker utnyttjas flitigt, särskilt sommartid. Det finns ett stort behov av ökade ekonomiska medel för skötsel av park- och naturmark.

ÅTGÄRDSFÖRSLAG Skötsel

- Intensifiera skötseln av stadsdelens naturområden med fornlämningar. Ta fram skötselplaner i samarbete med stadsmuseet. Ökade ekonomiska medel krävs.
- I naturområden prioriteras en ekologiskt inriktad skötsel.
- Öka skötselintensiteten i Spånga by, Erikslundsparken och Nydalsparken.
- Säkerställ tillräckliga resurser för fortsatt goda relationer med entreprenören samt kontinuerlig uppföljning av dennes arbete.
- Säkerställ tillräckliga resurser för fortsatt god dialog med stadsdelens invånare.
- Initiera ett samarbete med fastighetsägare om skötsel av mark närmast husfasad.
- Initiera dialog med Stockholm Vatten om reglering av vattennivån i Spångaån.

ÅTGÄRDSFÖRSLAG OCH PRIORITERINGAR

ALLMÄNNA ÅTGÄRDER

Nedan följer en sammanställning av de åtgärdsbehov som framkommit i Parkplanens Del 1:

ÅTGÄRDSFÖRSLAG Ekologiska värden

- Spara gamla och ihåliga träd där detta är möjligt med hänsyn till säkerheten.
- Upprätta en trädvårdsplan gällande även den tätortsnära skogen.
- Bevara och skydda hotade och skyddsvärda arter.
- Skapa flerskiktade växtbestånd där detta är möjligt.
- Prioritera träd, buskar och perenner som gynnar fåglar, fjärilar och insekter.
- Utveckla Hjulsta vattenpark i Tenstadalen genom plantering för en högre biologisk mångfald. Detta bör ske i samverkan med miljöförvaltningen.

ÅTGÄRDSFÖRSLAG Kulturhistoriska värden

- Ta fram skötselplaner för de av Tenstas fornlämningar som ligger på parkmark; Gullingeparken, Kämpingeskogen, Enbacksparken och Solhemsskogen. Detta bör ske i samarbete med Stadsmuseet.
- Fortsätt vårda Spånga by med historisk hänsyn.
- Verka för att utomhusmiljöerna i anslutning till Tensta gymnasium och Tensta träff får en högre skötselnivå. Detta ska ske i samverkan med SISAB.

ÅTGÄRDSFÖRSLAG Sociala värden

- Bevara, utveckla och värna om Nydalsparken, Spånga by och Erikslundsparken. Säkerställ en hög skötselintensitet.
- Planera för fler lekplatser då besöksstrycket på de befintliga lekplatserna är mycket högt.
- Rusta upp och utveckla kvartersparkerna i Hjulsta och Södra Tensta. Tillför värden som lek, blomprakt, avkoppling och ro.
- Värna om Tenstadalen och Spångadalen. Grillar, sittplatser och skräphantering är viktiga. Fortsätt spåra för längdskidåkning. Se över möjligheten att anlägga en lekplats i Tenstadalen. Gör kopplingarna genom gångtunnlar ljusare och mer attraktiva för att öka tryggheten.
- Bevara och värna strukturen med naturkvarter bland bebyggelsen. Se över möjligheten att berika utvalda naturområden med parkvärden eller identitesskapande objekt.
- Värna vintersport i stadsdelen. Upprätthåll spårning av skidspår i Spångadalen och Tenstadalen.
- Motverka olovlig fordonstrafik på gångvägar i parkområden och parkstråk.

ÅTGÄRDSFÖRSLAG Skötsel

- Intensifiera skötseln av stadsdelens naturområden med fornlämningar. Ta fram skötselplaner i samarbete med stadsmuseet. Ökade ekonomiska medel krävs.
- I naturområden prioriteras en ekologiskt inriktad skötsel.
- Öka skötselintensiteten i Spånga by, Erikslundsparken och Nydalsparken.
- Säkerställ tillräckliga resurser för fortsatt goda relationer med entreprenören samt kontinuerlig uppföljning av dennes arbete.
- Säkerställ tillräckliga resurser för fortsatt god dialog med stadsdelens invånare.
- Initiera ett samarbete med fastighetsägare om skötsel av mark närmast husfasad.

ÅTGÄRDSFÖRSLAG Träd

- Upprätta en trädvårdsplan gällande alla stadsdelens grönytor, även den tätortsnära skogen. Se kontinuerligt över och förnygra stadsdelens trädbestånd.
- Gallra ur massplanteringar.
- Informera allmänheten vid trädfällning.

PLATSSPECIFIKA ÅTGÄRDER

Nedan följer en sammanställning av de åtgärdsbehov som framkommit i Parkplanens Del 2:

Utredningar/Program

NR	PARK/OMRÅDE	ÅTGÄRD	
2	Nydalsparken	Utred möjligheten till café eller liknande verksamhet i parken	1
4	Hjulstagången	Ta fram ett program för upprustning och omgestaltning. Utred möjligheten att anlägga en kvarterspark med lek, grönska, sittplatser och något identitetsskapande inslag på den hårdgjorda delen.	1
5	Edingegången	Ta fram ett förslag på ny gestaltning. Utred platsens möjligheter i samverkan med fastighetsägare och boende.	1
7	Faringegången	Utred platsens möjliga användningsområden i samverkan med fastighetsägare och Gullingskolan.	3
13	Tenstadalen	Utred lämplig användning för marken som återlämnats av koloniträdgårdsföreningen. Utred om den lilla västra grusplanen i väster används. Om inte, riv och ersätt med gräs. Utred möjligheten att anlägga en lekplats i Tenstadalen. Utred möjligheten att utveckla den östra grusplanen till en konstgräsyta för bollspel och andra aktiviteter.	2 2 3 3
17	Kämpingeskogen	Utred möjligheten att utveckla området till en kvarterspark.	2
19	Hidingehöjden	Utred möjligheten att lägga till effektbelysning och/eller ytterligare något lekfullt element	3
20	Gullingeparken	Utred hur plattytan bör utformas och kopplas till naturmarken och centrum för att minska karaktären av baksida. Utred hur ytan vid entrén till ungdomsgården kan öppnas upp mot resten av parken och göras mer välkomnande. Utred, i samråd med kulturskolan och Stadsdelsförvaltningen, möjligheten för ungdomsverksamheten att nyttja torget och parken. Utred möjligheten till enkel uteservering på torget.	1 1 1 1

PRIORITET 1 = Åtgärd påbörjas inom 3 år.

PRIORITET 2 = Åtgärd påbörjas inom 5 år.

PRIORITET 3 = Åtgärd påbörjas inom 7 år.

PRIORITET K = Åtgärd utförs kontinuerligt.

24	Nydalsgången	Utred ytorna närmast husen i samverkan med fastighetsägarna.	1
26	Käppingegången	Utred varför lindarna är i dålig kondition.	3
32	Lättingegången	Utred platsbildningen i höjd med Rhododendronparken.	1
33	Bussenhusgången	Utred ytorna närmast husen i samverkan med fastighetsägarna.	1
35	Harlingegången	Utred utformning och bredd på gångstråket samt behov av sittplatser.	2
36	Järingegången	Utred hur plantering utmed stödmur kan förbättras i samverkan med samfälligheten i kv Nya Järinge Utred anslutningar till kvartersmark och garage i kvarteren Husinge och Nya Järinge	2 1
37	Stråk vid Hjulsta torg	Utred ägarförhållanden av murar och se över dess skötsel Utred behov av ytterligare belysning i tunneln	2 1
	VÄGOMRÅDEN	Utred hur korsningar mellan gångstråken kan förbättras med möblering, markbeläggning och planteringar. Utred trädens skick längs Tenstastråket och Hagstråket, i samverkan med Trafikkontoret. Utred lösningar för att förhindra tung trafik på huvustråkens gångstråk för att säkra att glaciserna inte rasar. Ska ske i samråd med Trafikkontoret.	2 2 1
	Nydalsparken, Spångadalen, Tenstadalen, Elinsborgsgången, Nydalsgången, Hyllingegången, Käppingegången, Dyvingegången, Gullingegången, Sotingegången, Svinningegången, Järingegången	Utred lösningar som motverkar olovlig fordonstrafik.	1
	Faringegången, Tissingegången, Enbacksparken och Enbacksgången	Utred hur förbindelsen med Tenstadalen genom gångtunneln kan göras ljusare, tryggare och trevligare.	1
	Solhemsskogen, Kämpingskogen, Enbacksparken, Gullingeparken	Ta fram en särskild skötselplan för hur fornlämningarna bör skyltas och vårdas. Ska ske i samarbete med Stadsmuseet.	1

Investeringar

NR	PARK/OMRÅDE	ÅTGÄRD	PRIORITET
3	Erikslundsparken	Renovera plaskdammen och bygg ett pumphus.	1
		Ersätt lusthuset med en smäckrare variant, eller ta bort staketdelarna och måla om.	2
		Tillför blommande buskar eller träd i finparksdelen.	2
		Ersätt gradängssystemet i trä med klättervägg, amfiteater eller liknande som tar tillvara nivåskillnaden. Ska ske i samråd med parklekspersonal och landskapsarkitekt.	1
6	Dyvingeparken	Öka platsens kvaliteter som parkkvarter genom minskade asfalterade ytor, fler blommande träd, sittplatser och något lekredskap. Säkerställ öppna ytor och insyn från omgivande stråk för ökad trygghetskänsla.	2
8	Tisslingegången	Rusta upp platsbildningen i korsningen Gullingegången genom att riva barrväxter och annan förvuxen grönska, samordna gångstråken och tillföra lekredskap. Öka tryggheten genom att i samverkan med förskola och fastighetsägare öppna upp platsen mot omgivande parkstråk och den angränsande förskolegården.	1
9	Rhododendronparken	Utför försök med klätterväxter på murarna t ex klätterhortensia eller klätterbenved.	1
		Komplettera med fler rhododendronbuskar.	1
		Tillför fler och trevligare sittplatser	1
12	Spångadalen	Utveckla södra delens funktion som evenemangsplats.	2
13	Tenstadalen	Komplettera området omkring Hjulsta Vattenpark med buskage som gynnar fågelliv och förstärker parkkaraktären.	2
21	Hidingegången	Rusta upp stråket i samråd med fastighetsägare.	2
24	Nydalsgången	Rusta upp terrasserna av trasiga betongmurar.	2
		Rusta upp sträckan utmed Kv. Skäftinge.	2

25	Hyllingegången	Smalna av stråket där problem med grusslänter finns. Bredda slänten så att den flackas ut och plantera skuggtålig häck som förhindrar rörelse precis utanför fönstren. Åtgärder sker i samråd med fastighetsägaren.	2
26	Kämpingegången	Riv trappsystem vid skolan och ersätt ev. med nytt.	1
28	Gullingegången	Rusta upp grusytor med syrénbuskage.	2
31	Åvingegången	Utred torgytan och anslutningar till bostäder, förskola och park i stråkets nedre del. Utred hur vistelsevärdet kan förbättras. Rusta upp staketet på muren i torgytan.	1
	VÄGOMRÅDEN	Riv ogräsbevuxen yta av sprängsten vid mursystem i höjd med Första Hagstråksbron, väster om stråket. Ersätt med exempelvis gräsytor för enklare skötsel.	1

Drift och underhåll

NR	PARK/OMRÅDE	ÅTGÄRD	PRIOR
1	Spånga by	Öka, för att sedan upprätthålla, skötselintensiteten för att säkerställa en trivsamt och säker park- och lekmiljö. Värna om vintersporten, upprätthåll spolning till skridskobana.	1, K K
2	Nydalsparken	Öka, för att sedan upprätthålla, skötselintensiteten för att säkerställa en trivsamt och säker park- och lekmiljö.	1, K
3	Erikslundsparken	Öka, för att sedan upprätthålla, skötselintensiteten för att säkerställa en trivsamt och säker park- och lekmiljö. Värna om vintersporten, upprätthåll spolning till skridskobana. Utför beskärning, gallring och föryngring av buskar och träd. Riv yta av vass sprängsten, ersätt med lämpligare material.	1, K K 1 1
4	Hjulstagången	Rengör konstverket i samråd med Kulturförvaltningen samt konservator.	1
7	Faringegången	Fäll poppen, ersätt ev. med grupp blommande träd / ädellöv	3
12	Spångadalen	Värna om vintersporten, upprätthåll spårning för längdskidåkning. Utför gallring och föryngring av vegetationen. Tillför fler sittplatser utmed gångvägarna.	K 2 1
13	Tenstadalen	Värna om vintersporten, upprätthåll spårning för längdskidåkning. Gör om den långa häggmispelplanteringen vid Tenstavägen till grupper av buskträd. Utför gallring och föryngring av vegetationen. Tillför fler sittplatser utmed gångvägarna.	K 2 2 1
14	Solhemsskogen	Värna om den tätortsnära skogen. Røj och gallra kontinuerligt. Värna bebyggelsesterna från senare tid. Røj och gallra sly och buskage invid dessa för att hindra rotsprängning.	1, K 1, K
15	Hjulstaskogen	Utför åtgärder för att minska riskerna för skador vid pulkaåkning i de branta slänterna.	1

16	Glömmingeskogen	Värna om den tätortsnära skogen. Røj och gallra kontinuerligt.	1,K
17	Kämpingeskogen	Värna om den tätortsnära skogen. Røj och gallra kontinuerligt.	1,K
18	Enbacksparken	Ta bort/ersätt lösa kantstenar utmed stråket. Røj och gallra ur vegetation utmed Enbacksgångens södra del i samverkan med SISAB.	2 1
19	Hidingehöjden	Värna om den tätortsnära skogen. Røj och gallra kontinuerligt.	1,K
20	Gullingeparken	Värna om den tätortsnära skogen. Røj och gallra kontinuerligt.	1,K
22	Föllingegången	Røj sly, spara träd och vissa buskar.	1
23	Elinsborgsgången	Utför kronlyft på solitära träd.	1
26	Kämpingegången	Riv/sätt om trasiga kantstöd.	2
27	Dyvingegången	Samordna insats med fastighetsägare på sträckan utmed nya Järinge.	1
28	Gullingegången	Riv trasig sträcka av kantstöd.	2
29	Sotingegången	Riv trasig sträcka av kantstöd.	1
34	Mellingegången	Utför kronlyft på solitära träd.	1
35	Harlingegången	Fäll hagtornsträd i gångbana och lägg igen trädgropar.	2

Övrigt

	VÄGOMRÅDEN	Bevaka planeringsarbete för framtida utveckling av entréer från E18, markbehandling i slänter och glaciser, gångbroarnas utförande, kopplingar mellan busshållplatser och gångvägar med mera utmed Hagstråket och Tenstastråket.	K
--	-------------------	--	----------

ORDLISTA

Drift. Daglig vård som gräsklippning och ogrärensning

Ekologiskt värde. Fenomen av värde för den biologiska mångfalden eller naturen som helhet

Entreprenad. Åtagande att mot ersättning utföra en arbetsuppgift - upphandling har i regel skett i konkurrens

Friyta. Parker, natur eller annan obebyggd mark som inte används för trafik- eller terminaländamål

Förnyelse. Överlagring eller nydaning av en befintlig parks karaktär

Förtätning. Ny bebyggelse tillkommer på friyta

Gfk. Gatu- och fastighetskontoret

Grönstruktur. Strukturen av gröna ytor, såsom parker, natur m.m.

Kulturhistoriskt värde. Fenomen av värde för sin kultur- eller samhällshistoria.

Kvarterspark. Parkområde 0,5-5 ha

Landform. Brant, dal eller vatten av betydelse för stadsbildens naturkaraktär

Lekplats. Område med lekredskap i första hand avsedd för lek

Naturmark. Skog, ängar och hagmarker som härrör ur natur- och odlingslandskap.

Naturpark. Park som har mycket kvar av ursprunglig natur

Nyanläggning. Projekt som avser förändra utformning eller karaktär

Park. Gestaltad markanläggning (grönområde) av vegetation, berg, vatten och mark

Parkkaraktär. Parkens utformning och sammansättning av innehåll såsom träd, gräs m m

Parklek. Bemannad lekplats, ofta i en park

Parkplan. Plan för utveckling och skötsel av stadsdelarnas park och naturmark samt grönstruktur

Parkprogram. Dokument som ger råd och riktlinjer för utveckling och vård

Parkprojekt. Förvaltningsprocess som omsätter gestaltningsidéer till ritningar och anläggning

Parktorg. Torg med grönt golv och blom- och trädplanteringar

Perenner. Fleråriga blommor och växter som återkommer och blommar varje år

Programskede. Skede av ett projekt där idén detaljutreds och förslag tas fram

Projekteringsskede. Skede av ett projekt där ritningar tas fram

Sbk. Stadsbyggnadskontoret

SISAB. Skolfastigheter i Stockholm AB, kommunalt bolag som äger och förvaltar merparten av Stockholms skolfastigheter

Skötsel. Samlingsbegrepp för drift och underhåll

Skötselplan. Plan som visar skötselslag och mål för park- och naturmarksskötseln

Socialt värde. Fenomen av värde för människors vardagsliv t ex lek, rekreation och samvaro

Sociotop. Avgränsad miljö av en grupp eller kultur använd och upplevd som livsplats

Stadspark. Starkt kultiverad park utan spår av ursprunglig natur

Stadsdelspark. Parkområde 5-50 ha

Tillgänglighet. Möjligheten och känslan att ha tillträde eller komma fram i en miljö

TK. Trafikkontoret

Underhåll. Små anläggningsåtgärder som t.ex. reparation eller komplettering

Upprustning. Projekt som avser bibehålla utformning och karaktär

Värdetäthet. Mångfunktionalitet – flera värden i samma miljö

REFERENSER

Barnkonventionen, FN 1989
Områdesprogram Spånga-Tensta, Sbk 1997
Nationella miljömål, Miljödepartementet 2004
PARK, Karta, funktions- och resultatbeskrivning av stadsdelens parkskötsel, Gfk 2002
Parkplan Hägersten, Hägersten-Liljeholmens Stadsdelsförvaltning 2008.
Parkplan för Kungsholmen, Kungsholmens Stadsdelsförvaltning 2008
Parkplan för Norrmalm, Norrmalms Stadsdelsförvaltning 2007
Parkplan Spånga, Spånga-Tensta Stadsdelsförvaltning 2010
Parkplan Södermalm, Södermalms Stadsdelsförvaltning 2009
Parkplan Älvsjö, Älvsjö Stadsdelsförvaltning 2008
Parkplan Tensta-Hjulsta, Markkontoret 2006
Promenadstaden - Översiktsplan för Stockholm, Sbk, 2010
Stockholm en stad för alla, Riktlinjer för att skapa en tillgänglig och användbar utemiljö, Gfk 2001
Stockholms biotopkarta, Sbk och Miljöförvaltningen, 1999
Stockholms grönkarta, Sbk 2004
Stockholms Miljöprogram, Miljöförvaltningen 2008
Stockholms Parkprogram, Handlingsprogram för utveckling och skötsel av Stockholms parker och natur, Gfk/Markkontoret 2006
Stockholms sociotopkarta, Sbk 2002
Stockholms sociotophandbok, Sbk 2003
Stockholms stadsmuseum
www.stockholmsstadsmuseum.se
Stockholms översiktsplan, ÖP99 Sbk, 1999
Vision för Stockholm 2030, Sbk 2004

GRANSKNING/REMISS

Följande förvaltningar och organisationer har fått detta förslag till parkplan på remiss:

Exploateringskontoret
Fastighetsägarföreningen Järva
Idrottsförvaltningen
Miljöförvaltningen
SISAB
Stadsbyggnadskontoret
Stadsmuseet
Trafikkontoret

